

# Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ: Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ,  
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ "ΤΥΠΟΣ",

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ' (ΒΕΛΛΗΝΟ Β')

ΑΡΙΘ. 703 (ΦΥΛ. 13)

Σάββατο, 26 Σεπτεμβρίου 1920



Ο ΠΟΙΗΤΗΣ Ε. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ  
('Ο Ludovic Nemo της «Revue Contemporaine»)

★ ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ★

ΚΑΙ ΜΗ ΧΕΙΡΟΤΕΡΑ!...

ΒΟΛΟΣ, 23 Σεπτεμβρίου (Ιδιαίτερον τηλεγράφημα του «Εμπρός»). — Οί γονεῖς καὶ κηδεμόνες τῶν μαθητῶν τῶν σχολείων Βόλου καὶ περιχώρων, συνελθόντες σήμερον εἰς γενικὴν συνέλευσιν καὶ ἀκούσαντες τὴν ἐκ μέρους τῆς Λαϊκῆς ἐπιτροπῆς ἀνάπτυξιν τοῦ περιεχομένου τῶν βιβλίων τῶν Δημοτικῶν καὶ Ἑλληνικῶν σχολείων, ἰδίᾳ δὲ λαβόντες ὑπ' ὄψει ὅτι τὰ ἐσχάτως ἐγκριθέντα, καὶ κατὰ τὴν ἐντεύθην ἀπουσίαν τοῦ Μεγάλου Ἀρχηγοῦ τῆς Φυλῆς μας εἰσαχθέντα εἰς τὰ σχολεῖα καὶ διδασκόμενα ἀλφαθητάρια, ἀναγνωσματάρια, νεοελληνικὴ γραμματικὴ, ἱστορία, καὶ πρὸ πάντων τὸ ἀναγνωσματάριον «Ψηλὰ Βουνά», ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν οὐσιώδη παραφθορὰν τῆς ἀθανάτου Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὅτε μὴ ὀμιλοῦντα εἰς τὴν ἐπίσημον καὶ καθαρεύουσαν γλῶσσαν, τὸ δὲ ἀναγνωσματάριον «Ψηλὰ Βουνά», οὔτε περὶ Ἐθνοκρισίας, οὔτε περὶ Πατριδοπραγματείας καὶ ὅτι ἡ ἀπὸ τῶν ρηθέντων βιβλίων δι-σσεκαλία τείνει νὰ διασαλεύσῃ ἐκ θεμελίων τὴν θείαν ἡμῶν γλῶσσαν, ἥτις διεσώθη διὰ μέσου μακροαίωνος δουλείας, ἰκετεύομεν εὐλαβῶς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ὅπως εὐαρεστηθῇ νὰ διατάξῃ τὴν ἀμεσον ἀποβολὴν ἀπὸ τῶν σχολείων τῶν τοιούτων βιβλίων καὶ τὴν καταστροφὴν αὐτῶν, τὴν ἐκ τῆς ἀνωτάτης ἐπιτροπῆς ἐγκρίσεως τῶν βιβλίων ἀπομάκρυνσιν τῶν ἐκχυδαϊστικῶν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, Δελμοῦζου, Παπαντωνίου, Γληνοῦ καὶ λοιπῶν, τὴν μετάθεσιν ὅλων τῶν ὁμοφρόνων πρὸς αὐτοὺς ἐπιθεωρητῶν καὶ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὰ σχολεῖα βιβλίων γεγραμμένων εἰς τὴν ἐπίσημον γλῶσσαν τοῦ Κράτους, ἄλλως δηλοῦμεν ὅτι θὰ παύσωμεν ἀποστέλλοντες τὰ τέκνα μας εἰς τὰ σχολεῖα πρὸς ἐκμάθησιν γλωσσικοῦ ἰδιώματος χυδαίου, ἀκαταλήπτου καὶ ὅπως ξένου πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀνάθετομεν δὲ εἰς ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κ. κ. Γάνη, Λαζάρου, Ἰωαννίδου, Ε. Παπαναστασίου καὶ Ι. Ἐλαφροῦ, μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ διαβιβάσῃ τὸ παρὸν ψήφισμα τηλεγραφικῶς πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ ν' ἀποστείλῃ ἀντίγραφον αὐτοῦ πρὸς δημοσίευσιν

εἰς τε τὰς Ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας καὶ τὰς ἐνταῦθα ἐκδομένας καὶ νὰ κάμῃ ἐκκλησίαν πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος Συλλόγους, ὅπως καὶ οὗτοι ἐκ παραλλήλου ἐνεργήσωσι τὰ δέοντα πρὸς ἀποσόβησιν τοῦ ἀπειλοῦντος τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν γλῶσσαν κινδύνου.

Ἡ Ἐπιτροπὴ

Κ. Γάνης, Ν. Παπαναστασίου  
Ἰωάν. Ἐλαφρός, Α. Ν. Ἰωαννίδης  
Ἐρημ. ΣΜΠΡΟΣ.

ΣΤΟΝ ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟ ΓΡΑΤΣΙΑΤΟ

Καὶ τώρα μόνη συντροφιά μένει γιὰ μᾶς τὸ κλάμα,  
καὶ μόνο τώρα μάλασμο σ' αὐτὲς τὶς μαύρες ὥρες,  
ἡ θύμησις, τὸ κάθε τί, ποὺ μᾶς ἀφήκες, πράμα  
ὄταν, γλυκὲ, στὶς μακρινὲς τοῦ Χάρου πηγὲς χῶρες.

\*\*\*

Μπροστά μας λάμπει μιά μορφή. Εὐὸ ὅσαι ἀγαπημένε,  
καὶ στὴν καρδιά μας κοιθώσιμ ἀπ' τὴν ψυχὴ σου κάτι.  
Φίλε γλυκὲ, ἂν μᾶς ποτεῖς, κοντὰ μας πάντα μένε,  
καὶ τὸν βαθὺ τὸν πόνο μας ξαλάφρωσε κομμάτι.

29.7.1920

Π. Δ. ΓΛΕΖΟΣ

ΚΩΣΤΑ ΟΥΡΑΝΗ

ΝΟΣΤΑΛΓΙΕΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. ΕΚΔΟΣΗ ΠΟΛΥΤΕΛΗΣ  
ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ «ΤΥΠΟΣ», ΔΡ. 5—

ΝΕΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Α. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ (Ἐκδοσις «Τύπου» 1919 Δρ. 3—

ΔΡΑΜΑΤΑ ΤΣΜΟΣ Α' (Ζωντανοὶ καὶ πεθαμένοι

—Οἱ Ἄλυσίδες—Στὴν δξώπορτα). Ἐκδοσις  
Ἐταιρίας «Τύπος» 1920. . . . . » 6—

ΠΑΑ' ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ (Ρομάντζο) 1920 . . . . . » 3—

Βρίσκονται στὰ γραφεῖα τῆς Ἐταιρίας «ΤΥΠΟΣ»

— Ὅδος Σοφοκλέους 3. —

LA MARONITE

★★★★ ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΥΠΕΡΟΧΟΝ ΛΙΚΕΡ ★★★★★

★★★ Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΤΟΠΟΙΪΑΣ ★★★

ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΤΟ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ

★★★★★ ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 70. — ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ: 14-37 ★★★★★

ΓΡΑΦΕΙΑ: Θ. Γ. ΠΑΠΑΜΑΝΩΛΗ

# Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ' ΓΕΣΑΜΗΝ Β'

Σάββατο Ἀθήνα, 26 Σεπτεμβρίου 1920

ΑΡΙΘ. 703

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

**ΡΗΓΗΣ ΓΚΟΛΦΗΣ** : Ὁ ποιητὴς Ἀθανασιάδης στὰ Γαλλικὰ γράμματα.  
**Ε. ΚΟΡΝΗΣΙΑΔΗΣ** : Στὸ θάνατο μιᾶς μικρῆς συγγενίσας. (Μετάφρ. Κ. Καρθαίου).  
**ΛΟΥΡΗΣ** : Ἦρω ἀπ' τὸν πεῦκο.  
**ΜΙΧ. ΘΕΡΒΑΝΤΕΣ** — **Κ. ΚΗΡΘΑΙΟΣ** : Δὸν Κιζώτης (συνέχεια).  
**Ο ΝΟΥΜΑΣ** : Φαινόμενα καὶ πράγματα.

**ΚΗΡΘΟΣ Δ. ΤΡΓΚΟΠΟΥΛΟΣ** : Πεζὰ τραγῳδία : Ὑμέναιος.—Πέρασμα.—Στεφνὸ συναπάντημα.—Ἐρωτικὸ μετῆσι  
**ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ** : Γέλια στὸ θάνατο.  
**ΦΙΛΗ ΒΑΤΙΔΟΥ** : Θύμηση.  
**ΑΠΟ ΒΑΟΜΑΛΑ ΣΕ ΒΑΟΜΑΛΑ** : Νεοελληνικὴ φιλολογία.—Ἐνὴ φιλολογία.—Περιοδικά.—Χωρὶς γραμματόσημο.

## Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ ΣΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἄν τὰ λατινικὰ γράμματα, στὴν παλιὰ ἐκείνη ἐποχὴ τραφήκανε, δυναμώσανε καὶ δοξαστήκανε μὲ τὴν ἑλληνικὴ φιλολογία, — στὰ νεώτερα χρόνια βλέπουμε γνήσια παιδιά τῆς Ἑλλάδος νὰ καλλιεργοῦνε τὶς νεολατινικὲς λογοτεχνίες καὶ νὰ ξεχωρίζουνε μέσα σ' αὐτές. Τὰ ἐφτάνησα στέλνουνε στὴν Ἰταλία τὸν Οὐγο Φώσκολο, κ' ἡ Ἀθήνα χαρίζει στὴ Γαλλία τὸ Ζάν Μορεάς.

Στὰ 1910, τὴ χρονιά πού πέθανε στὸ Παρίσι ὁ ἀθηνεὺς ποιητὴς, ἐνὶ ὑπαιθρίῳ θεάτρῳ τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας, πού πρωτοπαίζαν ἠθοποιοὶ τῆς «Γαλλικῆς Κωμωδίας», ἐγκαινιάστηκε μὲ στίχους ἐξαιρετοῦς, γραμμένους ἀπὸ τὸν Εὐδοκίῳ Ἀθανασιάδῃ, κ' ἀπαγγελλόμενος ἀπὸ τὸ δραματικὸ συγγραφεὶ Μάξ Μερέ. Εἶταν ἡ πρώτη φορὰ πού φανερωνότανε στὸ γαλλικὸ κοινὸ ἕνας νέος γαλλόγλωσσος ρωμιὸς ποιητὴς ἀπὸ τὴ Μυτιλήνη. Σὲ λίγο, στὸ περιοδικὸ «Comedia Illustré» φωτοτυπωνόντανε γαλλικὰ ποιήματα τοῦ Ἀθανασιάδῃ. Ἡ κριτικὴ βρῆκε γι' αὐτὰ πολὺ καλὰ λόγια, κ' ὁ Μάξ Νορντάου — κριτικὸς ὄχι πάντα φαισιμῆς, μὰ στὴν περίστασι τούτῃ παρατηρητικὸς — ἐγραψε στὸ νέο ποιητὴ θερμώτατο γράμμα.

Ἡ φόρμα, τοῦ ἔλεγε ἀνάμεσα σὲ ἄλλα, ἔχει μιὰ καθαρότητα πού μὲ μαγεύει, εἶναι κλασσικὴ, χωρὶς καμιά σκληρότητα, ριμάρει ἀρμονικά, χωρὶς παραρρασιακὴ σχολαστικότητα. Κι ἀληθινὰ οἱ γαλλικοὶ στίχοι τοῦ Ἀθανασιάδῃ ἔχουνε μιὰ καθαρότητα κ' ἕνα χρῶμα καθυτὸ ἑλληνικὸ.

Μὰ, γιὰ νὰ εἶμαστε ἀκριβέστεροι, πρέπει νὰ σημειώσουμε πὺς ἕνα χρόνο πρὶν ἀπὸ τὸ ποιητικὸ του πρωτοφάνερωμα, ὁ Ἀθανασιάδης εἶχε γράψῃ ἕνα πολιτικὸ θεατρικὸ ἔργο, τὴ «Νέα Τουρκία», πού τὸ εἶχε ἀνεβάσει στὴ σκηνή του τὸ «Θέατρο τῶν Τεχνῶν» (Théâtre des Arts). Ὁ γαλλικὸς τύπος τοῦ ἔκαμε πολὺ καλὴν ὑποδοχή. Ὁ ἀκαδημαϊκὸς Ἀνρὺ ντ' Ἐρβέ ἀφιέρωσε στὸ σκηνικὸ τοῦτο ἔργο ὀλίγον τὸ ταχτικὸ του κριτικὸ ἄρθρον στὴν «Ἐφημερίδα τῶν Συζητήσεων» καὶ τὸ περιοδικὸ «Comedia» εὗρισκε στὸ συγγραφεὶ του κοινὰ γνωρίσματα μὲ τὸ Σοφοκλῆ καὶ τὸ Σαίξπηρο. Οἱ ὑπερβολικοὶ θέματα τοῦτο ἔπαινοι κίμαινε πᾶν κόσμον νὰ τρέξει στὸ θέατρο, καὶ τὸ δράμα θὰ εἶχε καλὴ τύχη, ἂν ἡ Τούρκικη Πρεσβεΐα τοῦ Παρισιοῦ δὲν ἔμπαινε στὴ μέση, μὲ τὴ φοβέρα πὺς ἂν τυχὸν δὲ σταματοῦσε νὰ παίζεται,

ἡ οἰκογένεια τοῦ συγγραφεὶ θὰ διαχινότανε ἀπὸ τὴν πατρίδα του, τὴ Μυτιλήνη, καὶ θὰ δημευότανε ἡ παρουσία του.

Τὸ δράμ' αὐτὸ εἶχε μεταφραστῆι στὰ ἐγγλέζικα ἀπὸ τὸν Morton Fullerton καὶ εἶταν ἔτοιμον νὰ παρασταθῆι στὸ θέατρο «Ἀλέξαντρος» τῆς Λόντρας, μὲ τὴ διδασκαλία τοῦ γνωστοῦ συγγραφεὶ Ἐνρίκ Οὐόρτων, κ' ὕστερα στὴν Ἀμερικὴ, κατὰ τὴ συμφωνία πού εἶχε κάμει ὁ Fullerton μὲ τὴν ἑταιρία Marbury. Μὰ ὅλα τούτα σταματήσανε, κατόπιν ἀπὸ τὴ φοβέρα τῆς Τούρκικης Πρεσβεΐας. Ὑστερ' ἀπὸ τὴν πρώτη πρῶστασι στὸ Παρίσι, ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου τοῦ Saint Denys ζήτησε τὴ «Νέα Τουρκία» ἀπὸ τὸν Ἀθανασιάδῃ, γιὰ νὰ παχτεῖ ἐκεῖ. Οἱ ἐνέργειες τῆς Τούρκικης Πρεσβεΐας ἔκαμαν τὸ συγγραφεὶ νὰ τρέξει στὸ Saint Denys γιὰ νὰ σταματήσῃ τὶς παραστάσεις. Μὰ δὲν τὸν ἀκούσανε, μ' ἄλλῃ τὴ μεσολάβησι τοῦ Μουνὲ Σουλύ, πού εἶχε πάει ἐκεῖ γιὰ νὰ ἰδεῖ τὴ φιλενάδα του Ζάν Ρεμύ, σήμερον ἠθοποιοὶ τῆς «Γαλλικῆς Κωμωδίας», πού λάβανε μέρος στὸ ἔργο, καὶ πού δὲν εἶχε προκάμει νὰ τὴν δεῖ στὸ Παρίσι. Ἀπὸ τότες ὁ Ἀθανασιάδης δὲν πάτησε στὴ Μυτιλήνη, παρὰ ἀφοῦ τὸ νηοὶ ἀλλάξε τὴν Τούρκικη μὲ τὴν Ἑλληνικὴ κυριαρχία. Ἡ «Νέα Τουρκία» δὲν πρόφτασε νὰ παχτεῖ παρὰ μόνο πέντε φορὲς.

\*\*\*

Στὰ 1912 ὁ Ἀθανασιάδης τυπώνει στὸ Παρίσι τὴν πρώτη ποιητικὴ συλλογὴ «Οἱ μικρὲς ἐλεγείες» (Les petites Elegies) Τὸν τίτλον τοῦ βρῆκε ὁ Μιστρὰλ, ἀφοῦ πρῶτα τοῦ εἶχε προτείνει τὴν ἐπιγραφὴν «Cassolettes», μὰ πού ὁ νέος ποιητὴς τὴ βρῆκε ἀρρωστιάρικη καὶ λίγο ἐπιπασμένη. Ὁ ποιητικὸς κόσμος τῆς Γαλλίας δέχτηκε τὸ βιβλίον τοῦτο μὲ μεγάλῃ συγκατάβασι. Ἀπὸ τότες δημοσιευτήκανε ποιήματά του στὴ «Grande Revue», στὸ «Φιγκαρό», στὰ «Annales», ἐδῶ καὶ κεῖ. Τελευταῖα ἡ «Σύγχρονη Ἐπιθεώρησι» (Revue Contemporaine) τυπώσε μιὰ σειρὰ ἀπὸ νέα του τραγῳδία : Chants de Mityléne καθὼς καὶ μιὰ μελέτη γιὰ τὸν ποιητὴ, γραμμένη ἀπὸ τὸν Ἐρνέστο Raynaud.

Ποιήματα τοῦ Ἀθανασιάδῃ ἀπαγγέλλονται συχνὰ στὸ Παρίσι. Οἱ ἔρμηνευτές τους εἶναι τὸ περισσότερον ἠθοποιοὶ τῆς «Γαλλικῆς Κωμωδίας». Στὸ θέατρο

αὐτὸ ἀπάγγειλε στίχους τοῦ ἠ Μπαρτέ. Στὸ Τροκαντερό, ἡ Κολλόνα Ρομάνο, ἡ πῶ καλὴ γιὰ στίχους τέτοιου εἶδους, ἡ Ντελβαίρ, ἡ Μαγδαληνὴ Ρός, ἡ περίφημη Λουίζα Σιλβαίν, ἡ Νιζώ, ἡ Βαλπρέ, ὁ Γκαγκιάρ, ὁ Σιλβαίν, ὁ Τρουφιέ κι ἄλλοι. Ἡ «Aurel» ἀπέφρασε γιὰ τὸν ποιητὴ μας δυὸ ἀπογέματα στὸ φιλολογικὸ τῆς σαλόνι, μὲ ἐξημενευτέζ τούς Σιλβαίν, Τρουφιέ καὶ ἄλλους ἠθοποιούς τοῦ «Ὠδείου».

Πέροι στὴ Γαλλοελληνικὴ γιορτὴ ποὺ δόθηκε στὸ μεγάλο ἀμφιθέατρο τῆς Σορμπόνας, ἡ Σιλβαίν καὶ ἡ Ρός ἀπαγγέιλανε διαλογικὸ ποίημα τοῦ Ἀθανασιάδη, γραμμένο γιὰ τὴν περίσταση, μὲ τὴν ἐπιγραφὴ: «Γαλλία κ' Ἑλλάδα». Ὁ ποιητὴς ἐδῶ ἐπιθυμῶντας νὰ ψάλλει καὶ νὰ ζευγαρώσει διπλωματικὰ καὶ πατριωτικὰ ἰδανικὰ, ἀνάγκασε τὴ μοῦσα του νὰ γίνεῖ ἀγοραία. Κι ὅμως, ξαίρουμε πῶς ὁ ποιητὴς γενικὰ γιὰ νὰ γνωριστῆ καὶ στὸν πολὺν ἀκόμα κόσμον, δὲν εἶναι ἀνάγκη πάντα νὰ κατεβαίνει ἀπὸ τὸν ἀψηλό του θρόνον. Γιὰ τὸν Ἀθανασιάδη ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀρετὴ ἡ καθαρὴ φιλολογικὴ ἐχτίμησι ποὺ εἶχε ἀπὸ τοὺς κύκλους τῶν ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων.

Τὸν περσμένο χειμῶνα, σὲ μιὰ γιορτὴ ποὺ ἔγινε ἀπὸ Γάλλους ποιητέζ, γιὰ μνημόσυνο τοῦ Πῶλ Βερλαίν, μὲ πρόεδρο τὸν ἄλλοτε πρωθυπουργὸ κ. Πικνιλέβ, καὶ στὸ τραπέζι ποὺ ἀκολούθησε, δόθηκε ξεχωριστὴ προσοχὴ στὸν Ἑλληνα ποιητὴ. Ἀναφέρθηκε τὸνομά του δίπλα στὸνομα τοῦ Ἀντρέα Σενιέ καὶ τοῦ Μορεάς: Ὁ πρόεδρος ἀνάγκασε τὸν Ἀθανασιάδη νὰ πῆ μερικὸς στίχους του. Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Νομάρχου τοῦ Σηκουάνα, ἤξαιρε ἀπ' ὄξω κι ἀπάγγειλε ἐκεῖ ποιήματά του.

\*\*\*

Ὁ Ἀθανασιάδης, ὕστερ' ἀπὸ τὸ βιβλίον του «Μικρὲς ἐλεγείες», ποὺ, ὅπως εἶπαμε, βγήκε στὰ 1912, θέλησε νὰ δοκιμάσει τὴ μοῦσα του καὶ στὸ θέατρο, σὲ ἔργα κάπως σοβαρώτερα καὶ φιλολογικώτερα ἀπὸ τὸ δράμα του ἐκεῖνο, τὴ «Jeune Turquie».

Ἡ παράσταση τῆς τραγωδίας τοῦ «Περιάντρος» ἀπὸ τοὺς Σιλβαίν στὸ Ὀδέον, τὸ καλοκαίρι τοῦ 1914, εἶτανε μιὰ πανηγυρικὴ ἐπιτυχία. Ἐχε πάει ὅλο τὸ ποιητικὸ καὶ φιλολογικὸ Παρίσι. «Τὸ Ὠδεῖον», ἔγραφε ἡ ἐφημερίδα «Ματιέν», «θυμῆθηκε τὴν παλιά του δόξα». Ἡ νεώτερη τραγωδία, ποὺ ὅλο καὶ πλῆθαινε, εἶχε πάρει συγκαταστῆς τοῦμτες, σ' ὅλα τὰ θεάτρα τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη, κ' εἶχε ξεπέσει στὰ μάτια τοῦ κόσμου. Δυὸ μεγάλες ἀποτυχίεζ στὴ «Γαλλικὴ Κωμωδία» φαινότανε πῶς τὴν εἶχανε θάψει. Ὁ φόβος βέβαια θὰ ἔκαμε τὸν ποιητὴ μας νὰ χαρακτηρίσει τὴν τραγωδίαν του «δράμα» γιὰ τὰ μάτια τοῦ κόσμου. Τὴν ἄλλη μέρα τῆς ἐπιτυχίας ὁ «Χρόνος» σημείωνε: «Ἡ χτεσινὴ ἐπιτυχία ἀπόδειξε πῶς ὁ τίτλος δὲν ἔχει καμιά σημασία καὶ πῶς τὸ κοινὸ δίκαια κρίνει». Ἡ «Γαλλία» ἔγραφε: «Δὲν εἶταν ἐπιτυχία, εἶτανε συναρμῶς».

Ἡ τραγωδία γράφτηκε γιὰ νὰ παρασταθῆ στὸ περίφημο θέατρο τῆς Ὁράγγης, μὰ κάποιον δυσαρέσκεια τοῦ Σιλβαίν μὲ τὸ διευθυντὴ τοῦ θεάτρου καὶ κάποιον προτίμησι τοῦ Μαίτερλιγκ, ποὺ συμφώνησε νὰ δώσει τὴ μετάφρασή του τοῦ «Μάκβεθ», ματαία.

σε τὸ σκέδιο τοῦ Ἀθανασιάδη. Ὁ «Περιάντρος» πρωτογράφτηκε σὲ ρυθμικὴ πρόζα, μὰ ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου τῆς Ὁράγγης τὸν ἤθελε σὲ στίχους, γιὰτὶ δὲν εἶτανε ἡ πρόζα σύμφωνη μὲ τὴν παράδοσι τοῦ θεάτρου. Τότες ὁ συγγραφέας παρακάλεσε τὸν Ἑρρίκο Μάλτέστ, καλὸ κ' ἐπιδέξιο τεχνικὸ τοῦ στίχου, νὰ βάλει τὴν πρόζαν του σὲ ρυθμὸ καὶ σὲ μέτρο. Τοῦτο ἔγινε γλήγορα, μὲ μοναδικὴ πιστότητα στὸ κείμενον. Γι' ἀνταμοιβὴ ὁ Μάλτέστ ζήτησε νὰ φανεῖ συνεργάτης κι ὄχι στιχουργὸς ἀπλῶς. Αὐτὴ ἡ μεταβολὴ τῆς πρόζας τοῦ σκημικοῦ ἔργου σὲ στίχους, μ' ὅλα τὰ θεατρικὰ τῆς χαρίσματα, θὰ στοίχιζε βέβαια στὸν Ἀθανασιάδη καὶ κάμποσα ὑστερήματα. Αὐτός ὁ ἴδιος, ποιητὴς, δὲ θὰ μπορούσε τάχατες νὰ πρωτογράψῃ τὸ ἔργο του ἀμέσως στὸν ἐμμετρο λόγον; Ὅπως κι ἂν εἶναι, ξαίρουμε πῶς ἡ ἐπιτυχία τοῦ «Περιάντρος» ἔδωσε καινούρια δύναμι στὴ νέα τραγωδία, καὶ τῆς σταύθηκε σὰ γενναία ἔνεση.

Τὸν περσμένο χειμῶνα, περστικῶς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ὁ Γάλλος λογοτέχνης Ἀλφρέδος Πουζά, μιλώντας στὴ σάλα τοῦ «Παρνασσοῦ» γιὰ τὴ γαλλικὴ τραγωδία, μὲ τιμητικὰ λόγια ἀνάφερε τὸ ἔργο τοῦ Ἀθανασιάδη. «Ὁ Μορεάς», εἶπε, «απόρριψε τὴ μεγαλύτερη ὑπερβολὴ στὴν κλασσικὴ τέχνη μὲ τὴν «Ἰφιγένεια» τοῦ Εὐριπίδη. Κανένας μεγάλος ποιητὴς ἴσαμε τότες δὲν εἶχε δοκιμάσει μιὰ τέτοια ἐργασία... Ἡ ψυχὴ τοῦ Εὐριπίδη ἐσχότανε νὰ τραγουδήσει μὲ στίχους τοῦ Μορεάς καὶ νὰ θαματούργησει μέσα στὴν ἀρμονία τους. Ὁ Μορεάς ἔδειχνε πῶς στὴν κατασκευὴ τῆς τραγωδίας, τίποτ' ἄλλο δὲν ἔχει σημασία, ἔξω ἀπὸ τὴ φόρμα. Εἶχε δίκιο μόνον σ' αὐτό: πῶς ὁ Σοφοκλῆς, μεταφρασμένος σὲ ἀσκημους στίχους εἶναι ἀδιάβαστος, καὶ πῶς, γιὰ τὰ γαλλικά, ἡ ἀξία του κρέμεται στὴν ἀξία τοῦ ποιητῆ ποὺ τὸν μεταφράζει. Ὡς τόσο ὁ Μορεάς ἔπεφτε σὲ κάποια ὑπερβολὴ μὲ τὴ θεωρία του. Εἶναι σωστὸ πῶς τὸ θέμα τοῦ δραματικοῦ ἔργου δὲν ἔχει παρὰ τὴ σημασία ποὺ μπορεῖ νὰ τοῦ δώσει ὁ ποιητὴς. Τὸ ἴδιο θέμα ἐμπνέει ἕνα μεγάλο ποιητὴ καὶ τοῦ φανερώνει στοιχεῖα, ποὺ ἕνας ἄλλος πάλι μεγάλος ποιητὴς δὲ βρίσκει σ' αὐτό. Εἶναι ζήτημα ιδιοσυγκροσίας. Τὸ πῶ σημαντικό εἶναι ἡ τέχνη ποὺ δείχνει ὁ συγγραφέας ταχτοειώωντας τὸ ἕλικὸ του, κανονίζοντας τὸ δραματικὸ μῦθον, μοιράζοντας ἀρμονικὰ τὴν ποίησίν του, κἀνονιάς τινε ζωντανή, διαφορετικὴ, μεγάλοπρηπὴ. Γιὰ τοῦτο βάζω τὸ θαμαστὸ «Περιάντρος» τοῦ Ἀθανασιάδη πῶ πάνου ἀπὸ τὴν «Ἰφιγένεια» τοῦ Μορεάς. Ὁ Ἀθανασιάδης ἔστησε μὲ τὸν «Περιάντρος» μεγαλύτερο μνημείον, ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι περήφανη γι' αὐτὸ ἡ νεώτερη Ἑλλάδα, γιὰτὶ ἔχει κάτι ἀπὸ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Παρθενῶνα κι ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ Ἐρέχθειου, καὶ γιὰτὶ κρατᾷ ἕνα βαθὺ ἀντήχημα ἀπὸ τὴ φωνὴ τοῦ Σοφοκλή, μέσα στὸ ἀνατριχίασμα τῆς σύχρονης ψυχῆς».

\*\*\*

Μὰ πῶς τάχα εἶναι τὸ ἰδιαιτερό γνωρίσμα τῆς ποιητικῆς τοῦ Ἀθανασιάδη, αὐτὸ ποὺ κλείνει τὸ μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας του, τὸ χάρισμα τοῦ νὰ ξεχωρίσει γλήγορα μέσα σὲ τόσοσους νέους γάλλους ποιητέζ;

Σήμερον οἱ ποιητικῆς προσπάθειες μέσα στὸ μοντερνισμό τους, εἶναι γεμάτες φτιασίδι. Ἡ ψευτιά τῆς λεγόμενης πολιτισμένης ζωῆς πέρασε καὶ στὴ ψυ-

χές. Ἡ τέχνη ντύθηκε τὴν πονηρὰ τῆς βιομηχανίας, καὶ κινήσῃ κάτι ποὺ μπορούμε νὰ τὸ χαρακτηρίσουμε σὰν ψευδοθεατρικό. Ὅμως τὰ ποιήματα τοῦ Ἀθανασιάδη ἔχουν κάποιο χρώμα ἑξωτερικὸ καὶ ὄνειρικό. χωρὶς μὰζι νὰ παύουνε νὰ εἶναι γεμάτα ἀπὸ ζωὴ. Ἡ ψυχὴ τοῦ ρωμοῦ δὲν ἔχει περάσει ἀπὸ σμῖα, δὲν ἔχει κουρασθεῖ, ἀπὸ ἓνα πολύχρονο συνθηματικὸ ἀστικὸ πολιτισμὸ. Γιὰ τοῦτο ἐνῶ ἑμᾶς δὲν ξεφνίζουμε ἴσως ὅσο ἔπρεπε τὰ τραγούδια τοῦ Ἀθανασιάδη, οἱ ἄλλοι βρίζουνε σ' αὐτὰ μὴ ἰδιαίτερη περιέργη ἀρμονία τοῦ στίχου. Τοὺς κάνει ἐντύπωση ἡ ἀπλότητα καὶ ἡ ἀγνόητά του, ποὺ αὐτοὶ δὲν μπορούνε σήμερὰ νὰ ἔχουν, χωρὶς νὰ πέσουνε σ' ἓνα ἐπιτηδευμένο ὕφος, ἢ νὰ ξαναγυρίσουνε στοὺς παλιούς τρόπους τῆς «καλλιτέλειας». Ὁ Ἀθανασιάδης εἶναι ποιητὴς τῆς ρομαντικῆς σχολῆς, τῆς σχολῆς ποὺ ἀναγνωρίζει γιὰ πρῶτο δάσκαλο ἓναν ἄλλον Ἕλληνα, τὸ Μορεάς. Εἶναι ποιητὴς, ὄχι ἐξαρετικὴς, γιὰ τὴν ὥρα, πρωτοτυπίας. Ὅμως ποιητὴς ξεχωριστός μέσα στὸν ἴδιον ὄρμονο ποὺ περπατοῦνε καὶ τόσο ἄλλοι, ποιητὴς νέος, ποὺ δὲν ξαίρωμε ἀκόμα ποὺ θὰ τὸν φέρει ἡ δόξα, ποὺ ἀρχίζει νὰ φτερουγίζει γύρω στὸνομα καὶ στὸ ἔργο του.

Ἐνα τραγούδι του μ' ἐπιγραφή: «Chant de danse» τυπωμένο σ' ἓνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα τεύχη τῆς «Revue Contemporaine» εἶναι κατάλληλο γιὰ νὰ δώσει ἰδέαν τοῦ ποιητικοῦ τρόπου καὶ τοῦ γαλλικοῦ στίχου τοῦ Ἀθανασιάδη, στὸ κοινὸ τὸ δικό μας, ποὺ ἴσα μὲ σήμερὰ δὲν ἔχει γνωριμὴ μὲ τὸ γαλλόγλωσσο πατριώτη του:

### CHANT DE DANSE

Lorsque l'amour parle à mon coeur,  
Devant l'oubli du monde,  
Chaque étoile n'est qu'une fleur,  
Une caresse blonde.

Mais lorsque je songe à la mort,  
Gais compagnons de fête,  
Le ciel avec son essaim d'or  
Bourdonne dans ma tête:

Car ces petits feux sidéraux  
— Paupières qui clignotent —  
Font à la terre des signaux  
Et contre nous complotent.

Au sol qui va nous engloutir  
Craignons de faire offense,  
Et plus légers que le zéphyr  
Régions nos pas de danse.

\*\*\*

«Λυγερὴ ποιητὴς», ἔγραφε στὸν Ἀθανασιάδη ὁ Μιστρὰλ, ὁ συγγραφεὺς τῆς Μισρέγιας, «τὰ ποιήματά σας κλείνουν ὅλο τὸ χρώμα τοῦ νησιοῦ, ποὺ πρωτοεἶδατε τὸ φῶς, τὸ χρώμα, ποὺ μοιάζει λίγο μ' ἐκεῖνο τῆς Προβηγγίας. — τὸ χρυσό, τὸ ἀλικο καὶ τὸ γαλάζιο». Αὐτὴ τὴν ἐλληνικότητα, στὴ γαλλικὴ ποιησὴ, ὁ Ἀθανασιάδης τὴν ἔχει κληρονομήσει ἀπὸ τὸ Μορεάς. Γιὰ τοῦτο σὰ βλέπει καὶ ζουγραφίζει ποιητικὰ ξένους τόπους, τοὺς αἰσθάνεται καὶ τοὺς περιγράφει μὲ τὴ μεσηδρινὴ του θέρη, γεμάτη νοσταλγία, λαχτάρα, εὐγενικό καὶ ἀνάλαφρο τόνο. Μπορούμε νὰ

φέρουμε γιὰ τοῦτο, χαρακτηριστικὸ παράδειγμα, ἓνα μικρὸ τραγούδι, γραμμένο γιὰ τὸ «Τορέντο», ἐρικυμμένη παρολιανὴ πολιτεία ἑλληνορωμαϊκῆς ἐποχῆς, κοντὰ στὴ Μασσαλία, ποὺ τὸ μεταφράζουμε περὶ οὕτως:

### Torentum

Χαλάσματα τοῦ Τορέντου, ποὺ στάζετε φῶς,  
μέσα στὴ διπλὴ ἀγκυλιὰ τοῦ γαλάζιου  
σεβαστὴ εἶναι ἡ ὄψη σας, ἀλαφρὸς ὁ πόνος σας  
καὶ σεμνὸ τὸνερό σας

Γιὰτὶ ἀπὸ τὸν Πόθο δὲ σοῦ ἔμεινε πῶς, ὃ χάλασμα  
παρὰ μὴν ἀπλή κα' ἐξαγνιστικὴ προσπάθεια,—  
γέροντας τὸ μέταπο, νὰ κοιτάξης τὸ θάνατό σου  
μέσα στὸν καθρέφτη τοῦ νεροῦ ποὺ σὲ τρώει

Ὁ Ἐρνέστος Ραϊνὼ, στὴ μελέτη του γιὰ τὸν ποιητὴ μας, ποὺ ἀναφέραμε, γράφει: «Εἶναι Ἕλληνας, ὅπως ὁ Μορεάς, καὶ παρουσιάζει μερικὰ κοινὰ γνωρίσματα. Μᾶς δίνει, μὰζι μὲ τὴν ἀγάπη τῆς συντομίας καὶ τὴν προσπάθεια πρὸς τὴν τελειότητα, τὴν ἀχώριστη μελαγχολία ποὺ ἔχουν οἱ φυλές οἱ μακρόχρονα σκλαβωμένες... Θέλω νὰ πῶ ἐδῶ μόνο γιὰ τὸ λυρικό ποιητὴ, καὶ νὰ δείξω πὼς ὁ σύντομος καὶ γραφικὸς τρόπος του, γιὰ νὰ συγγενεῖ μὲ τοῦ Μορεάς, δὲ χάνει τίποτ' ἀπὸ τὴν πρωτοτυπία του».

Ἀκόμα ὁ Ἀλφρέδος Πουαζά, στὴν ὁμιλία του ποὺ ἔκαμε στὸν Παρισσό, καθὼς σημειώσαμε παραπάνω, χαρακτηρίζοντας σ' ἓνα μέρος τὴν ποίησιν τοῦ Ἀθανασιάδη, εἶπε: «Ὁ Ἀθανασιάδης εἶναι ἀπὸ τοὺς ποιητὴς, τοὺς πῶ δυνατὰ προικισμένους, ποὺ γνωρίζω. Ἐχει κάτι ἀπὸ τὴν ποιητικὴ φαντασία καὶ τὸ δραματικὸ δαιμόνιο τοῦ Σίλλερ, μὲ κάτι τὸ ἀξιοματικὸ στὴ σκέψη του ποὺ εἶναι γνώρισμα τῶν γερμανῶν ποιητῶν... Τὸ εἶδος τῆς ποίησός του εἶν' ἐπιγραμμιατικό. Εἶναι τὸ εἶδος ποὺ καθιέρωσε ἡ φυσικὴ ὁρμὴ τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς. Ὅμορφες φωτισμένες λέξεις καὶ γεμάτες ἀπὸ ἦχο, περνοῦνε μὲς στὸ στίχο του σὰ θούσημα μελισσοῦ, κα' οἱ ἀνάμνησες καὶ τὰ ὄνειρα τοῦ ποιητῆ ἔρχονται σὰν κομμάτια ἀπὸ γλυκὰ τραγούδια ποὺ φέρνει μακριάδε ὁ ἀέρας. Ἦχοι, εὐωδιές, παράπονα, ἡ μουσικὴ τῆς σιωπῆς! Ἡ ποίησός του εἶναι τῆς γοήσεως τὸ ἀπόσταγμα».

Νᾶ, καὶ ἄλλο τραγούδι, ἀπὸ τὰ πῶ χαρακτηριστικά, μεταφρασμένο πρόχειρα στὴ γλώσσα μας:

### ΑΠΟΨΕ

Ἀπόψε, ὅταν ἡ δύση θὰ σκεπασθῇ μὲ ὀκλίαια  
μέσα στὸ τρυφερὸ κινδύνισμα τῆς ἰριδωμένης τῆς λάμψης—  
νικημένος ἀπὸ τῆς βραδινῆς ὥρας τὸ λάγνεμα,  
θὰ πάω νὰ γείρω στὴ ρίζα τῆς καλιᾶς τριανταφυλλιάς.

Ἡ εὐωδιασμένη τῆς ἀνάσα θὰ γεμίσῃ τὴ σκέψη μου,  
τὰ τριαντάφυλλα θὰ γίνουνε τὰ στόματα ποὺ ἔχω ἀγαπήσει  
καὶ δίχως νὰ μὲ νοιάζει γιὰ τίς καλιᾶς τοὺς προδοσίες  
θ' ἀκούσω νέα μουσοκωμυρισμένα ψέματα.

Καὶ θὰ κοιτάξω τὸν ἀργοπορημένο γλάρο,  
νὰ παίρνῃ μὰζι του μέσα στὸ ἀμφίβολο φῶς τοῦ δειλινοῦ,  
ὅλη μου τὴν ἐλπίδα κα' ὅλη μου τὴ θλίψη,  
γιὰ νὰ καταπραῖνῃ μὴ στιγμὴ τὴν τρικυμισμένη μου τύχη.

\*\*\*

Ὁ Ἀθανασιάδης γεννήθηκε στὰ 1875. Τέλειωσε

τὸ γυμνάσιο στὴ Χάλκη στὰ 1892. Ἐπειτα πῆγε στὴ Λαζάνη γιὰ νὰ σπουδάσει νομικά. Τάφησε στὴ μέση, ἀκολουθώντας ἐκεῖ μαθήματα φιλολογίας. Ὑστερ' ἀπὸ τρεῖς χρόνια γύρισε στὴ Μυτιλήνη. Ἐκεῖ ἔμεινε κάμποσο, καὶ χάρι στὴν ἐπέμβαση τοῦ Δ. Βερναρδάκη, ἡ οἰκογένειά του συγκατατέθηκε στὴν ἐπιθυμία του νὰ πάει στὸ Παρίσι, ὅπου γιὰ μερικὰ χρόνια φοίτησε στὴ Σορμπόνα καὶ στὸ Κολέζ ντε Φράνς. Γλήγορα γνωρίστηκε μὲ ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων καὶ φιλόλογους καθηγητές, πού του δυναμώνανε τὸ θάρρος καὶ τὸν ἐσπρωχναν ἔμπρός. Ἀπὸ τοὺς ὀδηγητές του αὐτοὺς σημειώνουμε, τὸν Αἰμίλιο Φαγκέ, τὸ γέρο - Ντεσανέλ καὶ τὸ Μιστραύ.

Πρὶ φύγει γιὰ τὸ Παρίσι, σύνθεσε κάμποσα τραγυῖδια στὴ γλώσσα μας. Μερικὰ βρίσκονται τυπωμένα στὸ τότε περιοδικὸ «Παναθήναις». Στὰ 1901 ἔγραψε μιὰ σατυρικὴ κωμωδία σὲ στίχους: «Προίκες καὶ ἔρωτες», πού παραστάθηκε στὴ Μυτιλήνη καὶ πού ἔκανε νὰ θυμώσουνε μαζί του οἱ πατριῶτες του. Ὁ Ἀθανασιάδης ἀγαπᾷ τὴ δημοτικὴ μας καὶ πιστεύει θερμὰ στὴ γλωσσικὴ μας ἀναγέννηση. Οἱ πρῶτοι ἔκεινοι, ἑλληνικαὶ τοῦ στίχου, ἂν καὶ κάπου κάπου ἀδύνατοι, ἔχουν ἕναν ἀέρα τοῦ χαρακτηριστικοῦ τοῦ τρόπου, πού ἀκολούθησε κατόπι, στὴν καλλιέργεια τῆς γαλατικῆς Μούσας.

### ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΗΣ Α.

Τώρα πού καταλάγιασαν τὰ κλάματα κα' οἱ θρήνοι,  
ἤθελα λίγο νὰ χορμαίσω στὴ δόλια Μυτιλήνη,  
χωρὶς ἐκεῖ στὸ διάβα μου νὰ δῶ, τὸ πικραμένο,  
μὴδ' ὅσους μ' ἔχουν ἔνοιο  
μὴδ' ὅσους ἀγαπᾶ

Στὴ ναυοῦριστ' ἀκρογιαλιά τὸ δέλι νὰ καθῆσω  
τὸ βᾶτο καὶ τὰ γιόγκλημα γιὰ σένα νὰ ρωτήσω,  
παλιούς καιρούς νὰ θυμηθῶ κοντὰ στὸ κύμα, κα' ἕνα  
γλυκὸ καθῶς ἔσένα,  
παράπονο νὰ πῶ.

### ΒΡΑΔΙΝΗ ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑ

Πεθαίν' ἡ μέρα, στὸ βουνό....  
Τὰ πεῦκα στ' ἀκρογιαλιά  
ἀπ' τῆς βραδιάς τὸ σιγανὸ  
θαμπώνουν ἴσως πάλι.

Καὶ μουρμουρίζει μοναχῆ  
σὰ νὰ παραμιλάει,  
τοῦ ἔρημου δάσους ἡ ψυχὴ  
στὸ ρέμα πού κυλάει.

Ὁ ἥλιος πάντα κάτι τι  
μοῦ κάλει μόλις ἔβγει,  
κα' εἶν' ὦρα του, ὠϊμέν' αὐτὴ  
πού τὸ ξεχνᾷ καὶ φεύγει.

Τὴν ἄρμη ἀκούγω τοῦ γιαιλιοῦ  
νὰ στάξῃ ἀπὸ τὸ βράχο  
σὰ δάκρυ πένθους σιωπηλοῦ....  
Ἀγάπη μου τί πᾶχω;

Ἀντίθετα πρὸς τοὺς ἑλληνικοὺς στίχους τοῦ Παπαδιαμαντοπούλου, στὸ πρῶτο καὶ μόνο του βιβλίον: «Τρυγόνες καὶ Ἐχιδναί», πρὶν μισέψει ὀρθοτικὰ γιὰ τὸ Παρίσι, ὅπου δὲν μαντεύουμε καθαρὰ κανέν' ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς κατοπινῆς του ἐξέλιξης, — τὰ τρα-

γυῖδια τοῦ Ἀθανασιάδη, ὅσα ἔγραψε στὴ γλώσσα μας, εἶναι γνώριμο προμήνημα τοῦ ποιητικοῦ εἶδους πού ἀκολούθησε συνθέτοντας γαλλικά. Τὸ ἴδιο ἀπλό αἶσθημα, ὁ ἴδιος στοχαστικὸς μελαγχολικὸς τόνος, ἡ λυρική του φωνὴ ἀπαράλλαχτη, ὅμοιο τὸ ἐπιγραμματικὸ στοιχεῖο, μὰ ἡ ποιητικὴ του ἔκφραση πῶ μεστή, βοηθημένη ἀπὸ τὴν πλούσια καλλιεργημένη καὶ πολύχρονα πολιτισμένη γλώσσα. — καὶ τὰ φτερά του πῶ γερὰ γιὰ ν' ἀγερολάμψει ἀνάπιαστα σ' ἕνα φιλολογικὸν ὄριζοντα ἀνοιχτότερο.

Κι ἂν, καθὼς ξαίρουμε, ἡ ποιητικὴν κριτικὴ δὲν παύει ποτέ νὰ χαρίζε ἐπαίνους μ' εἰθνετικὴ ἀπλοχευρᾶ, ὅμως μπορούμε νὰ θεβαιώσομε πὼς ὁ ποιητὴς Ἀθανασιάδης, μὲ τὴν ἀναμφισβήτητη κομψότητα στὸ στίχον του, καὶ μὲ τὴ δοκιμασμένη του προσπάθεια, πρόσφερε ἴσα μὲ τώρα στὴ γαλλικὴ ποίηση, χαριτωμένα τραγυῖδια.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

### Ε. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

#### ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΜΙΑΣ ΜΙΚΡΗΣ ΣΥΓΓΕΝΙΣΣΑΣ

Κανέναν μας γιὰ θάνατον νὰ μὴ μιλάει ἄς βροῦμε

Γι' αὐτὴ νὰ ποῦμε λόγια πῶ γλυκά.

Τὴν τριφερὴ τῆς δημοφιλῆ ταϊράζει νὰ θρηνοῦμε

Με τῶν ἀνθῶν καὶ τῶν πουλιῶν μοναχὰ τὴ λαλιά.

Ἡ ἀγὴ πῆρε τὰ ῥόδα τῆς κα' ἡ ἀνοιξὴ τὴν δευσιὰ τῆς.

Τὰ κρίνα τὴ λευκὴ τῆς παρθενιά.

Σ' αὐτὸ τὸ νέο φανέρωμά τους, τώρα, τ' ἀπαλά τῆς

Τὰ νῆα ἄς ξεχωρίζουμε κα' ἄς ἀγαποῦμε πάλι.

Κι ἂν ἀπορῆ ὅπως ἔτανε, δὲν ξαίρει τὸ χαμὸ τῆς,

Ἄς καμωθοῦμε, γιὰ νὰ μὴ σκιαστῆ.

Πὼς καρτεροῦμε τάχατες πάλι τὸν ἐρχομὸ τῆς,

Ἀφίνοντας τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μισανοιγτῆ.

(Μετάφραση)

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

### ΚΑΤΩ ΑΠ' ΤΟΝ ΠΕΥΚΟ

ΣΤΟΝ ΚΑΡΘΑΙΟ

Κι ἄς εἶταν νὰ μὴν τέλειωνε ποτέ τῆς κείνη ἡ ὥρα  
πού πλάγιζα κατὰμονος στοῦ πεύκου τ' ἀντιόρμημα,  
Μακριὰ κα' ἀπὸ τὰνθρώπινα, μακριὰ κα' ἀπὸ τὴ χώρα,  
μὲ τὸ βοητό, τὴν προστυχιά, καὶ τὴν ἀσκήμια.

Κάποιος θεὸς μοῦ μίλαγε, στοῦ πεύκου τῆς θελόνης  
Κάποιες Νυφοῦλες στὴν πηγὴ Δρυμάδες μὲς στὸ δάσος  
διανέματα μοῦ κάνανε τάχα πὼς εἶταν μόνες,  
καὶ συντροφεῖα νὰ εἶω μαζί τους νὰ περάσω!

Σὲ λιθαδάκι ἀπόμερο, στὰ φουντωτὰ ἀσφοδέλια,  
καλώντας με, σιγόπαζε τάγερι τὸ βουνήσο,  
Λύπες καὶ πόνους κα' καιμούς, χωρὶς μαζί καὶ γέλια,  
—Νὰ τὸ διαβῶ — κα' ὅλα μὲ μᾶς νὰ λημονήσω.

Ποτέ κα' ἄς μὴν ἐπέρναγε τὸ μεσημέρι ἐκεῖνο,  
πού πλάγ'ασμένος βρόθηκα στοῦ πεύκου τ' ἀντιόρμημα,  
Καὶ τὴ ζωὴ νὰ τέλειωνα πλάγι στὸν ἄγριο σκοῖνο,  
Μὲ τῆς Νυφοῦλες τῆς Δρυμάδες κα' τ' ἀγρίμια.

Σῶρα

ΛΑΤΡΑΣ

# Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΤΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑΝ «ΤΥΠΟΣ»,  
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ  
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ταχυτικοί συντάχτες: Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ  
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟ-  
ΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διαχειριστής: Η ΕΤΑΙΡΙΑ «ΤΥΠΟΣ»

\*Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει  
να διευθύνονται:

«ΕΤΑΙΡΙΑΝ «ΤΥΠΟΣ» Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑΣ»

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Για την Ελλάδα	δρ. 20	τό χρόνο.
	» 10	τό εξάμηνο
	» 5	τό τρίμηνο.
Για την Αγγλία και Αίγυπτο	£ 1	τό χρόνο
	£ 0,10	τό εξάμηνο
Για την Αμερική	\$ 5	τό χρόνο
	\$ 3	τό εξάμηνο

Και για τα άλλα μέρη ανάλογα

## ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

**Α**ΠΟ τα πολλά γράμματα που παίρνουμε, επαινετικά και θαρρετικά για τον αγώνα μας, και μάλιστα από το δυσκολικό κλάδο, αξίζει που και που να δημοσιεύουμε σάς στίλβες μας και καμιά περιχοπή, χαρακτηριστική, για να βλέπουν οι αναγνώστες μας, και το χαίρονται, τι δρόμο παίρνει το Ζήτημά μας και πόσο αρχισε ο κόσμος να μπαίνει στην ουσία του. Έτσι δημοσιεύουμε σήμερα τη χαρακτηριστική περιχοπή από ένα γράμμα που μάς έστειλε ο δάσκαλος κ. Γιάννης Μαργαλιουδάκης, απ' τα «Λευκόγεια της Ρεδύβνου», ζητώντας να γραφτεί συντρομητής στο «Νουμάς»:

«Έχω πεποίθησι, πως μόνο με τη γλώσσα τη δημοτική, την κοινή, τη γλώσσα του «Νουμά», ξεκαθαρισμένη από κάθε αρχαϊσμό ή χυδαρισμό, ή ιδιοματισμό, τη γλώσσα αυτή που μιλούνε και νοιάθουν όλοι οι Έλληνες, θα μπορούσε η πολιτεία να συνεννοηθεί με τους πολίτες και η επισημότητα με το λαό. Μόνο με αυτή τη γλώσσα θα δούμε αληθινή πρόοδο, μόνο με αυτή θ'αναβίξουμε τα μάτια μας να νοιώσουμε τι ζητούμε στον κόσμο. Και σάς συγχάρω στον αγώνα σας για την επιζωή αυτής της γλώσσας, και, αν και φτωχός εργάτης, θα θεωρούμαι ευτυχισμένος αν μπορέσω να βέγομαι τουλάχιστο συντρομητής σας.

\*\*\*

**Ε**ΝΑ βιβλίο πολύτιμο βγήκε τώρα τελευταία στη Θεσσαλονίκη, «Το βιβλίο της αγάπης» του Ζιάν Μαρεστάν, μεταφρασμένο από τον κ.Π.Παβλίδη.Το βιβλίο αυτό, αλάκρο,στηρίζεται στην

αρχή του Montaigne, πως «είναι κτήνη όσοι λένε κτηνώδη την πράξη που τους έδωσε τη ζωή», και το πρώτο πρώτο του κεφάλαιο: «Ήθικες και σκοτώνουν», αρχίζει έτσι: «Από κανένα φυσικό ανθρώπινο αίστημα δεν έχει γεννηθεί ή γενιότα σεμνοτυφία, που κάτω από τη μάσκα της σεμνότητας τυρηνάει όλη την πολιτισμένη Ευρώπη. Μ' άλλα λόγια το βιβλίο είναι γραμμένο λεύτερα, έπιστημονικά δίχως ύποψου-μενα και δίχως σεμνοτυφίες, κ' έτσι, με τη σημερινή σύσταση της κοινωνίας, όσο κι αν είναι καταλληλότα-το για άντρες και για γυναίκες, τόσο δυστυχώς είναι «Ακατάλληλον διά δεσποινίδας». Εύτυχώς κ' η ακρίβεια της τιμής του το κάνει ακατάλληλο, γιατί καμιά άρσκειάδα και κανένα μοδιστρονάκι δε θα πάει να δώσει δεκαπέντε δραχμές ναγοράσει «Το βιβλίο της αγάπης» για να μάθει την αλήθεια με όλη της την έπιστημονική, ακόμα και την ήθική, γιμνότητα.

\*\*\*

**Τ**Ο βιβλίο της αγάπης» μάς αποδείχνει κ' ένα άλλο ακόμα, σημαντικώτερο. «Οπως είναι μεταφρασμένο στην αγνή και καθαρία δημοτική, μάς αποδείχνει θεοφάνερα πως η ζωντανή μας γλώσσα αρκεί και υπεραρκεί για κάθε έπιστημονική εργασία. Νά, ο Παβλίδης τα κατάφερε, δουλεύοντας με γνώση και με αγάπη, να ρήξει με το βιβλίο του τουτό και το άστείο αυτό έπιχειρημα των καθαρευουσιάνων και των συντηρητικών.

\*\*\*

**Α**Ν κι ο «Νουμάς» συστηματικά τραδιέται παράμερα από κάθε κομματική έκλογική συζήτηση, δεν μπορεί να μη συστήσει δυό φίλους και συνεργάτες του, τους δικηγόρους Παπαναστασίου και Κορδάτο, που τους εκθέτει το Σοσιαλιστικό Κόμμα υποψήφιους, τον πρώτο στο νομό Αττικής και το δεύτερο στο νομό Λάρισσας.Για ναμαστε ξηγημένοι, δεν τους συσταίνε: ως σοσιαλιστές. Τους συσταίνει ως έπιστήμονες μορφωμένους κι ως ανθρώπους με χαρακτήρα, με ήθική, κ' έτετέλους και με ιδεολογία, που κάτι σημαίνει αυτό, α' δε γενιόμαστε. Για τουτό τους συσταίνουμε θερμότατα, όχι μόνο στους σοσιαλιστές, αλλά γενικά σ' όλους τους νέους, και στους παρήλικες ακόμα, που έχουν τη γνώμη πως πρέπει μέσα στη Βουλή να μπούνε και μερικά άνθρωποι: ανώτεροι από τα προσωπικά κόμματα κι άφοσιωμένοι: σε μιά, όποιαδήποτε, ιδεολογία. Για τους ίδιους λόγους πρέπει να ψηφιστεί ακόμα κ' ο υποψήφιος Γεωργιάδης, άλλοτε άντεισαγγελάς στην Αθήνα.

\*\*\*

**Σ**ΤΗ σημερινή μας στήλη «Τι γράφουν οι άλλοι» δημοσιεύουμε ένα αξιοσέβαστο, με το συμπάθειο, τηλεγράφημα από το Βόλο. Διαβάστε το. Αξίζει τον κόπο. Θάν το διαβάσει βέβαια κι ο κ. Βενιζέλος και θα τρέξει τα μάτια του που το τηλεγράφημα αυτό δημοσιεύτηκε σε κυβερνητική έφημερίδα και μάλιστα σε παραμονές εκλογών. Ίσως αναφωνήσει και το περίφημο: «Θεέ μου, φύλαγέ με από τους φίλους μου!».

**ΠΕΖΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ**

— «*Ἐρωτικά λόγια στὸν ἴδιο σκοπὸ  
καὶ τραγουδημένα στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου*»

**ΥΜΕΝΑΙΟΣ**

Στὴν ἴδια τὴν ἄγρια κουφάλα τοῦ βράχου, φέβια γεμάτη κι ἀρμυρίθρες, — ποιδὸς θὰν τὸ κάτεχε τέτοιο ζευγάριωμα ; Ἐνα γεράκι, πετρίτης τ' οὐρανοῦ, καὶ μιὰν ἄγρια πουλάδα, τοῦ βράχου τ' ἀρμυροῦ καὶ τοῦ πελάγου γέννημα.

Τὸ κῆμα πέρα νὰ σπάζει. Φρέσκος ὁ καιρὸς καὶ τώρα πῶς δυναμωμένο τ' ἀγέρι. Κ' ἐνὸ γύρω κύματα κι ἀφροί, μέσα στὴν ἄγρια κουφάλα τοῦ βράχου, γαλήνη καὶ λόγια ἐρωτικά κ' ἕνας οὐρανὸς καθάριος ν' ἀστράφτει.

Ποιδὸς θὰν τὸ κάτεχε τέτοιο ζευγάριωμα !

\*\*\*

**ΠΕΡΑΣΜΑ**

...Καθὼς ἤρθες τὸ χέρι δίνοντάς μου  
ξανά στὸν ἐρχομὸ σου πλάσμα τὸ εἶδα  
τῶν ἀνθρώπων τὸ χαῖδεμα τῶν πρώτων.  
Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ : *Τὰ Δεκατετραστάκια.*

Τὸ πέρασμά σου, ὄχι, δὲν ἔσβυσε. Ἀπόμεινε στὴ θύμησή μου βαθὺ σὰν τὸ πέρασμα τοῦ ὀδοιπόρου σι' ἀφράτο χῶμα, σὰν τ' ἀγιο τ' ἀχνάρι στὸ σκληρὸ παριανὸ μάρμαρο.

«*Ἦλιε τρισάκτινε\**», ὁ Βυζαντινὸς ἀγιογράφος χαιρετάει τὴν Παρθένα. Ἐγὼ μὲ ποιὰ λόγια καὶ μὲ ποιοὺ σκοποὺ τὸ φτερωτὸ πέρασμά σου νὰ χαιρετήσω ;

Ἐχεις πάνω σου κάτι ἀπ' τὴν περιήφανη ἀγοριάδα τῶν πουλιῶν τοῦ βράχου ποὺ καιρομάνηδες τὰ λέει ὁ Λαός, καὶ τὴ φουρτούνα τότε, καὶ τὴ γαλήνη προμαντεύει ὁ κρωγμὸς τους.

Περναῖς ! Οἱ σπαθωτὲς φτεροῦγγες Σου, ὦ, πῶς γυαλιζοῦν στὸν ἥλιο καὶ πῶς τὴν καρδιά μου χτυπᾶνε.

Ἐχεις στὸ πέρασμά σου τὸν ἀγέρα τῆς Ρωμιούνης τὸ ζεῖδιωρο. Κάτι ἀπ' τ' ἀγριο θυμὰρι τοῦ βουνοῦ καὶ κάτι ἀπ' τ' ἀγριο ἀρμυρίκι τοῦ βράχου.

Γεύομαι καὶ δοκιμάζω τ' ἀγέρι τὸ ζεῖδιωρο. Μέλι στὸν οὐρανίσκο τ' ἀνάπνεμά του καὶ μιὰν ἄχνα, σὰ φλομομένη ἀπ' τὸν ἥλιο ἀλυγαριά, γύρω μου.

Περναῖς ! . . .

Κι ὅμως τὸ πέρασμά σου νὰ σβύσει, ὄχι !

(\*) «*Τρισάκτινε ἦλιε, τρισσοκλεέστατον φῶς*», κωμηγική προσωπομῖα τῆς Θεοτόκου σὲ παλιὰ εἰκόνα στὴν Ἑκατονταπυλιανή.

Ἀπόμεινε στὴ θύμησή μου βαθὺ σὰν τὸ πέρασμα τοῦ ὀδοιπόρου σι' ἀφράτο χῶμα, σὰν τ' ἀγιο τ' ἀχνάρι στὸ σκληρὸ παριανὸ μάρμαρο.

\*\*\*

**ΣΤΕΡΝΟ ΣΥΝΑΠΑΝΤΗΜΑ**

Πέρα στὸ λιουγύρι\*, τὸ φορτωμένο ἀπ' τὸν καρπὸ, θυμᾶμαι τὸ στερνὸ γροῖκημά Σου.

Ἦρθες. Τ' ἄλλα πουλιὰ φοβισμένα παρέχει. Ἐνα γλάριωμα γῆ κι οὐρανὸ νὰ θαμπῶναι. Μὰ κάτω ἀπ' τὸν ἥσκιο τῆς ἀσημένιας ἐλιάς, — δροσιά, κι ὁ Ἐρωτὰς ροδομέλι νὰ σπάζει σὰν ἀνθισμένη τοῦ Μᾶη ροδοδιά.

Ἐγείρες κοντὰ μου ἀποσταμένη. Οἱ γαλάζιες φλέβες τῶν μελιγγιῶν Σου ξεχώριζαν, κι ὁ, παιδούλα πανέμνοστη, ἕνας κημὸς μὲ συντέραξ γιὰ Σένα.

Σὲ πῆρα στὰ χέρια μου μὲ τὴν ἔννοια μητέρας. Καὶ τὰ χεράκια Σου τὰ κρινένια Σου φίλησα, κι ὅταν συνῆρθες γιορντάνι σουπλεξα στὸ λαμὸ καὶ στὸ μέτωπο τὰ φιλιᾶ.

Κ' ἐσύ ; Ἀποκαρωμένη θωροῦσες τὰ γύρω κ' ἕνα γλάριωμα ἔνοιωθες γῆ κι οὐρανὸ νὰ θαμπῶναι.

Τ' ἄλλα πουλιὰ φοβισμένα παρέχει . . .

\*\*\*

**ΕΡΩΤΙΚΟ ΜΕΘΗΣΙ**

Fill the cup, and fill the can ;  
Hav' a rouse before the morn ;  
Every moment dies a man,  
Every moment one is born.

Lord Tennyson : *The vision of sin.*

Γέμισε τὸ ποτήρι μου μὲ βυσσάντο κρασί κ' ἔλα δὸς στὴν κουφάλα τοῦ βράχου νὰ πιοῦμε. Μὴν τρέμεις, ἀγριεμένο πουλι. Ὅχι, κοίτα μὲ στὰ μάτια βαθειὰ κι ἄς εἶναι τὸ δλέμμα Σου, — σαῖτιά νὰ τὰ σκίσει.

Γέμισε τὸ ποτήρι μου μὲ βυσσάντο κρασί. Οὐρανὸς κ' ἕνας Ἄδης βαθειὰ μου. Οἱ στιγμὲς κι ἂν ἀπαλὲς — ποιδὸς τὸ ξαίρει ταχιά τί μοῦ γράφει τὸ κοντύλι τῆς Μοίρας.

Ἐλα κοντὰ — καὶ μὴν τρέμεις. Τὰ χειλάκια Σου — τὰ μπουμπουκία ποὺ δὲν τ' ἀνοιξε ἀκόμα τῶν ἡλιων ἢ πύρη, — δὲν τ' ἀγγίξω. Μὴν τρέμεις. Γέμισε μόνο τὸ ποτήρι μου μὲ βυσσάν-

(\*) *Διογύρι* — προφ. λιούρι — λένε τὸν ἐλαίωτρο στὴ Νάξο, (σύννορο φυτεμένο μ' ἐλιές.)



το κρασί.

Ένας γκρεμνός — και τὰ οὐράνια ἕνα χέρι μου δείχνει. Ὡ! τραγούδι — τραγούδι! Μὰ βαθεῖά μου ἕνας Ἄδης νὰ χάσκει.

— Σ' ἀγαπῶ!... Μὰ, τὸ ξαίρω γιὰ πόσο! Μ' ἀρωγῆς: «Ναί; Γιὰ πάντα;» — Μήπως ξαίρω! Κάθε στιγμή ἕνας ἄνθρωπος νέος γεννιέται, κάθε στιγμή κ' ἕνας ἄλλος πεθαίνει.

Γέμισε τὸ ποτήρι μου μὲ δυσσάντο κρασί κ' ἔλα δὴ σὴν κουφάλα τοῦ βράχου νὰ πιούμε.

Στὰ νηοῦ τοῦ Λιγαίου  
Ἰούλιος—Σεβρῆς τοῦ 1922

ΓΙΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

## ΓΕΛΙΑ ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ

Ἐκείνο τὸ βράδι γύριζα στὸ σπίτι μου, μὲ τὰ μάτια χλωμὰ, χωρίς νὰ βλέπω γύρω μου. Γι' αὐτὸ και τὸ νεκρώσιμο παλὶ, πού κρεμότανε στὴν πορτοῦλα τοῦ γειτονικοῦ μας σπιτιοῦ, δὲν τὸ κατάλαβα παρ' ἄφου ἔφτασα σὲ μιὰν ἀπόστασι, ὅσο πού νὰ μὲ φτάνουν οἱ ἄκρες του, πού ἀνέμιζαν στὸ βραδινὸ ἀεράκι. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ μαυροφορεμένου σπιτιοῦ μοῦ εἶταν ἄγνωστοι καὶ οὔτε εἶχ' ἀκούσει νῆχουν ἄρρωστο και νὰ βίουνε αὐτὲς τὶς ἡμέρες.

Πλησίασα λοιπόν, ἔπιασα τὴ μιὰν ἄκρη τῆς νεκρώσιμης κουρτίνας, τὴν κόλλησα στὸν τοῖχο και διάβασα τὸ χάρτι, πού εἶταν καρφιστωμένο ἀπάνω. Μιά γυναίκα ἔλεγε πὼς πέθανε. Ὄνομα, παρόνομο, ὅλα μοῦ εἶταν ἄγνωστα.

Παράωσα πάλι τὴν κουρτίνα στὸν ἀέρα, κοντοστάθηκα λίγο ἀκόμα, κοίταξα μέσα στὸ σπίτι, εἶδα σ' ἕναν τοῖχο τὴ σκιὰ μιᾶς λαμπάδας, πού βέβαια θά. καιγε στὸ κεφάλι τῆς πεθαμένης, και ξακολούθησα τὸ δρόμο μου. Ἀπορούσα πὼς δὲν εἶχα δεῖ μέσα καμιά γειτόνισσα. Μόνο δυὸ — τρεῖς γυναικοῦλες νὰ στέκονται σὰν ξένες.

Αἰγες πόρτες παρακάτω εἶταν τὸ σπίτι μου. Ἡ ὀξόπορτα φαινότανε πιασμένη ἀπὸ καμιά δεκαερίᾳ γυναικὲς πού, ὅπως εἶταν ἡ συνήθεια, καθεμιά εἶχε φέρει και τὴν καρδέλα τῆς. Νὰ οἱ γυναίκες τῆς γειτονιάς! Ἐδῶ εἶταν ὅλες. Περιέργο πρῶμα ὅμως: νὰ κορμιστεῖ ἡ μαύρη κουρτίνα και νὰ μὴν τρέξουν νὰ ξημερωθοῦν κοντὰ «στοὺς λυπημένους»!

Πλησίασα και, προτοῦ κλησπερίσω, ζήτησα νὰ διαβίσω τὴν αἰτία στὰ μάτια τους. Ἀντὶ ὅμως νὰ λυθεῖ ἡ μιὰ μου ἀπορία, γεννήθηκε και δεύτερη. Γιατί, ἐκεῖ πού περιμένα, πλησιάζοντάς τες, νὰ νοιώσω τὴν πνοὴ τῆς λύπης και τῆς ἀνορεξιάς, — διάβολε! δέκα βήματα πῶ πέρα κρεμόταν ἡ σημαία τοῦ Θανάτου. — Λίγο ἔλειπε νὰ νομίσω πὼς κλησπερίζοντας θά ἔξοπλαζαν σὲ γέλια. Αὐτὸ τοῦλάχιστο ἔλεγε τὸ πρόσωπό τους.

— Καλησπέρα και ζωὴ σὲ λόγου σας! τοὺς εἶπα, περιέργως νάκούσω τί θά μούλεγαν.

— Τὴν ἤξερες τὴ μακαρίτισσα; μὲ ρώτησε ἡ κυρὰ Σπύραινα, μ' ἕνα εἰρωνικὸ χαμόγελο.

— Ὅχι! τώρα πού πέθανε ἔμαθα πὼς τὴ λέγανε.

Κ' ἡ Σπύραινα, γυρίζοντας στὶς ἄλλες, εἶπε:

— Ἄμ' δὲν ἔξερει τίποτα γι' αὐτό....

Καὶ βέβαια πού δὲν ἤξερα τίποτα. Δὲ θάρροῦσα ὅμως νὰ πᾶθω, ἀφοῦ τὸ ζήτημα τὸ ἀνάλαβε ἡ κυρὰ Σπύραινα.

\*\*\*

Ἡ κυρὰ - Μανώλαινα, — Θεὸς σκαρῆστην γιὰ ὅ,τι εἶχε κάνει τῆς Σπύραινας, — εἶταν πολὺ κακὰ γυναικα. Καὶ ἄλλες ἔχουνε μεγάλη τὴ γλώσσα, μὰ ἡ δικὴ τῆς δὲν εἶχε τζιρι. Ἄλλομονο σὲ κείνον πού θά τὸν περιλάβαινε. Μήτε τὸ ρέμα τῆς Καλλιγρός δὲ θάρτανε γιὰ νὰ τὸν ξεπλάνει ἔπειτα.

Ἐνα πρωτὶ, — τὶς πρώτες ἡμέρες πού κουβαλήθηκε ἡ Μανώλαινα στὴ γειτονιά — περῶντας ἡ Σπύραινα ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς γιὰ νὰ πάει στὸν ἀντικρινὸ μπακάλη νὰ πάρει λίγη μανέστρα, τὴν εἶδε ὄξω, τὴν καλημέρισε, τῆς εἶπε ὅ,τι καλὸ λόγο εἶχε γιὰ τὸν ἐργασίῳ τῆς, και στὸ τέλος ἡ καλὴ τῆς ἡ καρδιά τῆς ἀνοιξε και τὸ σπίτι τῆς. Ὅσοτε ἤθελε μπορούσε νὰ κοπιᾶσει. Τὸ σπίτι τῆς Σπύραινας δὲ θά ἔδωρισκε ποτὲ κλειστό.

Και γιὰ δὴ αὐτὰ τί νομίζετε πὼς εἶπε ἔπειτα ἡ συχωρεμένη; Πὼς ἡ Σπύραινα εἶχε μυριστεῖ, λέει, τὴν ἀκαθάρτη χαρτοσακκούλα μὲ τὴ μανέστρα, πού περιμένα ἡ Μανώλαινα στὴν πόρτα τῆς ἀπὸ τὸ μπακάλη, και γι' αὐτὸ εἶχε βρεῖ τόσα καλὰ λόγια νὰ τῆς πεῖ. Ὅ,τι κολλήσει, σοῦ λέει. Ὅχι αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ ἄλλα τόσα. Φτάνει μόνο ἡ Σπύραινα — ἀκούς λόγους! — νάμπαινε μέσου, νάπαιρνε τὸ ποτηράκι τῆς μὲ τὴ μαστίχα και νὰ δεχόταν σὲ λίγο στὸ σπίτι και τὴ μανέστρα πού τῆς χροιαζόταν. Κατάλαβες, δηλαδή, ποῖο εἶταν τὸ εὐχαριστῶ; Ἄμ' σ' αὐτὸ τὸν παλιόκοσμο, ὁ καλόψυχος αὐτὰ παθαίνει.

Ἀπὸ τότε ἡ Σπύραινα δὲ θέλησε νὰ δεῖ τὴ Μανώλαινα οὔτε ζωγραφιστή. Ὅχι πὼς τὴν ἐνοίαζαν αὐτὰ πού τῆς εἶπε. Αὐτὸ ἔλειπε τώρα: νὰ περιμένει ἡ Σπύραινα τὴν ἐχτίμησι ἀπὸ τὴ Μανώλαινα. ἴσα καὶ ὁμοιζ, βλέπεις! Ἀλλὰ, τί θές νάνακατεῦσαι μὲ κακοὺς ἀνθρώπους; Ὅλα νὰ τὰ περιμένεις. Ποιὸς ἔξερει τί μπορούσε νάλεγε πάλι ἔστερ' ἀπὸ λίγο...

Ἄλλ' ἂν ἡ Σπύραινα ἔκοψε τὶς σχέσεις μὲ τὴ Μανώλαινα, οἱ ἄλλες γειτόνισσες, πού δὲν εἶχαν ζεματιστεῖ ἀκόμα ἀπ' τὴ γλώσσα τῆς, ἐξακολούθησαν νὰ τῆς μιλοῦν. Καὶ τὸ τί γινόταν μὲ τὰ λόγια πούβαζε ἡ συχωρεμένη, εἶνε ἀνίστορητο. Πόσες φορὲς δὲν εἶχαν ἔρθει ἐξαιτίας τῆς στὰ λόγια ἡ γοιὰ - Χορστταῖνα μὲ τὴ νύφη τῆς, πού ὅς τότε δὲν εἶχε πεῖ ἡ μιὰ τῆς ἀληθῆς νὰ πᾶει παραπέρα. Ἐπειτα, λίγα εἶχε πεῖ γιὰ τὴ θυγατέρα τῆς κυρὰ - Γωργαίνας, πού μακάρι νὰ τῆς ἔμοιαζαν ὅλες οἱ ὁμορφονιές; Ἄμ' ἡ Βασιλαῖνα τί τῆς χρώσταγε γιὰ νάρθει στὰ χέρια μὲ τὴν Κωσταῖνα;

Μ' ἕνα λόγο, ἡ κακὰ γλώσσα τῆς συχωρεμένης εἶχε ἀναστατώσει τὴ γειτονιά, ὥσπου μιὰ μέρα βρῆκε νὰ πεῖ κάτι καὶ γιὰ τὴν πίστρα τῆς κυρὰ - Νικόλαινας. Ἐ, ἐδῶ εἶχε κακὰ ξεμπερδέματα. Ἡ πίστρα εἶταν ἡ μανία τῆς Νικόλαινας, καὶ αὐτὸ ἔφτασε γιὰ νὰ πάρει φωτιά. Κ' ἡ Νικόλαινα δὲν εἶνε ἀπὸ κείνες πού χαρίζουν κίστανα. Μιά και δυὸ λοιπόν και στῆς Μανώλαινας, τὴ στρώνει στὸ θροισίδι, πᾶνετα μαζί τῆς,

μαζεύεται ή γειτονιά, και τὸ πανηγύρι αὐτὸ τελειώνει στὰ δικαστήρια. Ἀχ, μὲ πόση ἀγανάκτηση γιὰ τὴ συχωρεμένη οἱ θεοφοβούμενες νοικοκυράδες ἔβαλαν τὸ χέρι στὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Δικαστήριου γιὰ νὰ ὀρκιστοῦν. Καὶ πόσες βλαστήμιες εἶχε φάει ἡ Μανώλαινα, πού ἀπὸ δαύτηνε δὲ μετάλαθε τότε καμιά τους.

Προτοῦ τελειώσει ἡ δίκη ἡ Μανώλαινα ἔπεσε στὸ κρεβάτι. Τῶνα της τὸ νεφρὸ τῆς τῶχαν βγάλει, ὅπως ἔμαθαν ἀπ' τοὺς γιατροὺς, καὶ τώρα ἄρχισε νὰ σαπίξει καὶ τᾶλλο. Τὸ γλιγορότερο λοιπὸν ἔπρεπε νὰ τῆς τὸ πετάξουν κι αὐτό. Ὁ Θεὸς ὅμως θὰ φοβήθηκε τίς φωνές καὶ τὸ κακὸ πού θὰ γινότανε ἂν ξανασηκωνότανε ἀπ' τὸ κρεβάτι, κι ἀπάνω στὴν ἐγγείρηση ἡ Μανώλαινα τὰ κακάρωσε.

Λίγες ὥρες πρὶ ἔπειτα ἔβγαине ἡ ἀπόφαση τοῦ Δικαστήριου, πού καταδικάζε τὴ συχωρεμένη σὲ τρεῖς ἡμέρες φυλάκιση...

— Αὐτὰ εἶχαμε, πού λές, τέλειωσε ἡ Σπύραινα. Θὰ τὰ μίστευες νὰ στᾶλεγε κανένας ἄλλος; Καὶ ὅμως ἔτσι εἶναι. Μὴ βλέπεις πού τὰ μαθαίνεις τώρα. Εἶναι

πού δὲ θέλουμε νὰ σᾶς ἀνακατόνουμε στὰ δικά μας ἑσᾶς τοὺς ἄντρες. Γιὰτὶ σᾶς φοβόμαστε...

\*\*\*

Ἔτσι κατάλαβα γιατί δὲν εἶδα καμιά γειτόνισσα στὸ σπίτι τῆς Μανώλαινας. Ὅλα τᾶλλα μποροῦσαν νὰ τῆς τὰ συχωρέσουν. Ἀλλὰ τὸν ὄρκο, πού ἀναγκάστηκαν ἐξαιτίας της νὰ πάρουν, ποτέ. Καὶ τὰ γέλια πού μὲ δυσκολία κρατιώντουσαν ἀπὸ ντροπὴ στὸν κόμο πού πέρανε, εἶταν τὸ τραγικὸ τέλος τῆς κοσομπόλας, πού πῆγαινε στὸν ἄλλον κόσμο μὲ τὸ χρέος τῆς τριήμερης φυλακῆς. Ἴσως νὰ τὸ πλήρωνε κεῖ πάνω, γινωμάτεψαν μερικές.

Ἡ Κώσταινα ὅμως, ἡ χωρατατζοῦ, αὐτὸ τὸ βρῆκε ἀσυλλόγιστο καὶ παρατήρησε:

— Καλέ, ἐσεῖς λογαριάζετε τώρα τί θὰ κάνει στὸν ἄλλον κόσμο καὶ ξεχνάτε πὼς δὲ ξωφλήσε ἀκόμα ἀπὸ δῶ. Οἱ χωροφυλάκοι θὰ τὴν πάρουν ἄριο ἢ οἱ παπάδες; Ἐδῶ σᾶς θέλω!...

Καὶ στὸ ἀστεῖο τῆς Κώσταινας τὰ γέλια ξέσπασαν ἀκράτητα.

ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΡΗΣ

## ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

### ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Ὁ ποιητὴς Φῶτος Γιοφύλλης τυπώνει στὴ Σύρα τὸ «Τραγούδι τῆς Κοντέσσα». Ἡ ἔκδοση θάναυ καλλιτεχνικὴ καὶ θᾶχει ζέντε δραχμές. Ὅπως μᾶς γράφει ὁ ποιητὴς, «τὸ ἔργο μου αὐτὸ πού πιστεύω νᾶνα, τὸ καλλυτέρό μου, καταστάλαξε στὴν τελευταία του μορφή ἐντελῶς ἀλλιῶνικο παρὰ ὅπως πρωτοσκεδιαζότανε. Ἡ Κοντέσσα στὸ τέλος μὲ χαρὰ της βλέπει τὸ σύγγεφο πού φέρνει τὴν καρποφόρα μπόρα (δηλ. τὸ σοσιαλισμὸ), πού αὐτὴ δὲν τὴ φοβάται, γιατί δὲν κρατιέται τόσο ἡ ὑπαρξὴ της ἀπὸ τὸν παρᾶ, ὅσο ἀπὸ τὴν εὐγένεια, τὴν ὁμορφιά καὶ τὴν καλοσύνη».

### ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἀπὸ μιά καινούργια γερμανικὴ ἔκδοση.—Τὰ ποιήματα τοῦ γερμανοῦ Ἑρνέστου Λισσάουερ,

— Μιά νέα γερμανικὴ λογοτεχνικὴ ἔκδοση ἄρχισε τίς ἐργασίες της τελευταία μὲ τὸν τίτλο: «Τὸ διήγημα». Τὸ πρῶτο τεῦχος της περιέχει δυὸ γνωστὰ ἤδη διηγήματα τοῦ Οὕγου Χόφμανσταλ, πού ἀκολουθώντας τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς του, κατάρχησε πιά τὸ «φόν» πού εἶχε ἴσασμε τώρα σ' ὄνομά του.

Ἐνα ἄλλο τεῦχος ἔχει τὸ «Χορὸ» τοῦ Γιόζεφ Γρέγορ, ἕνα «Διήγημα ἀπὸ τὸ σύγχρονο ὀλλανδικὸ ἐμπορικὸν κόσμο», ὅπου περιγράφεται μὲ πολλὴ ζωντανάδα, πὼς ἕνας ἔθραξιος τῆς Γαλιτίας εἶχε τὴν τέχνη, ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν στρατιωτῶν νὰ φτιάνει χρυσάφι. Τὸ ἔργο φαίνεται πὼς μπαίνει βαθιὰ στὸ θέμα του ὅμως τοῦ λείπει τὸ καλλιτεχνικὸ μεταχείρισμα. Καὶ τοῦ λείπει ἀκόμα, κατὰ τὴν ἰδέα μας, κ' ἡ καλλιτεχνικὴ ἀμεροληψία, πού θαρροῦμε πὼς ταυριάζει στὴν ἐποχὴ μας. Εἶναι λοιπὸν ἀλήθεια, πὼς μονάχα Ἑβραῖοι εἶ-

ναι κείνοι πού ξέρουν νὰ φτιάνουν χρυσάφι ἀπὸ τὸ αἷμα καὶ τὸν ἰδρωτὰ τῶν ἄλλων; Ἐμεῖς δυσκολευόμαστε νὰ το πιστευοῦμε. Ἡ ἀνικητὴ μας εἶναι πὼς οἱ ἔθραξιοι εἶναι μιά ἀνώτερη, πολὺ ξυπνὴ καὶ πολὺ ἱκανὴ φυλὴ πού ξέρεῖ νὰ διακρίνεται σ' ὅτι ἐπιχειρεῖ καὶ σ' ἕνα κοινωνικὸ σύστημα πού οἱ ἄνθρωποι φτιάχνουν χρυσάφι ἀπὸ αἷμα, θὰ φτιάξουν κ' οἱ ἔθραξιοι — κ' ἐπειδὴ εἶναι ξυπνοὶ κ' ἐργατικοί, θὰ φτιάξουν περισσότερο ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους. Τοὺς κατηγοροῦν πὼς δὲν εἶναι πατριώτες· αὐτὸ εἶναι φυσικὸ, ἀφοῦ εἶναι σκορπισμένοι στὰ πέρατα τῆς γῆς· καὶ τάχατε εἶναι καλύτερο νὰ εἶναι κανένας πατριώτης, καὶ νὰ γερμίζει τὸ πουργί του ἀπὸ τὸ αἷμα καὶ τὸν ἰδρωτὰ τῶν ὁμοίων του. Ἡ πράξη εἶναι τέτοια ἢ ἀλλιώτικη; αὐτὸ φτάνει ἂν αὐτὸς πού τὴν κάνει εἶναι Ἰουδαῖος ἢ Σαμαρίτης, δὲν ἔχει καμιά σημασία.

Σ' ἕνα τρίτο τεῦχος, «οἱ ταρχές» τοῦ Ἑρνέστου Λόμερ, περιγράφεται πὼς τὸ πλῆθος, ἔχοντας ἐπὶ κεφαλῆς ἕναν κακοτυχημένο καὶ πεινασμένο ἠθοποιοῦ, ὄρμησε στὴν ἀγορὰ καὶ ἄρπαξε ὅ,τι ὄρμηκε.

— Αὐτὸς πού γράφει τοῦτες τίς γραμμές, δὲν εἶναι πολὺ δυνατὸς στὰ θρησκευτικὰ· αὐτὸ τὸ λέει, ὅχι μὲ ανομιπικὴ περιφάνεια, μὰ μὲ ἀληθινὴ λύπη καὶ ταπεινότητα· γιατί τὸ θεωρεῖ μιά πολὺ μεγάλη ἔλλειψη γιὰ ἕνα ἄνθρωπο πού διαφέρει γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὴ ζωὴ του, τὴ σκέψη του, τὴν ψυχὴ του. Τὰ αἷτια αὐτῆς τῆς ἀδυναμίας δὲ διαφέρουν βέβαια κανένα, τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως, μὰ μὲ ἄλλα σπουδαιότερα, εἶναι πὼς δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβει καλὰ τὸν τίτλο «Ἰωνία Πεντηκοστή» πού ἔχει δώσει ὁ γερμανὸς ποιητὴς Ἑρνέστος Λισσάουερ στὴν τελευταία του ποιητικὴ συλλογὴ, πού πολλοὶ τὴ θεωροῦνε μεγάλο φιλολογικὸ γεγονός.

«Ποιητὴς», γράφει ὁ βερολινέζος κριτικὸς Φερντινάντος Γκρέγγορ. «Αὐτοὶ οἱ ψαλμοὶ δὲν εἶ-

να κανένα είδος ὠδὲς σὰν τοῦ Κλόπτοσκ καὶ τοῦ Χέλντεφλιγκ, ἢ ὕμνοι σὰν τοῦ Νοβάλις· ἀνοίγονται σὰν ἕνα βάραθρο σοφίας καὶ προφητείας κάτω ἀπὸ τὰ πόδια ὀλωνῶ μας· ἢ μοῖρα τῆς ἀνθρωπότητος, ἢ μοῖρα τοῦ παραστρατημένου μας λαοῦ, ἀκούγεται ἀπὸ τὸ ἀμέτρητα βάθη. Πολλὸ περισσότερο μᾶρξει κανεὶς νὰ τοὺς συγκρίνει μὲ τοὺς ψαλμούς καὶ τοὺς προφήτες τῆς Γραφῆς, δίκως νάχουν ὅμως τὸ ἐβραϊκὸ στίγμα τοῦ παραλληλισμοῦ τῶν στίχων. Κι αὕτῃ ἡ σύγκριση εἶναι ἰδιαιτέρως κατάλληλη γιὰ νὰ χαρακτηρίσει: σὴν ψυχικὴ καταγωγή του· γιατί ὁ Λισσάουερ εἶναι ἐβραϊκός, ὅπως ὁ Δαβὶδ καὶ οἱ ἄλλοι ἀρχαῖοι θεόπνευστοὶ ἄντρες».

Τὸ βιβλίον τοῦ Ἐρνέστου Λισσάουερ εἶναι γεμάτο ἀπὸ μιὰ θρησκευτικότητα, ἀπὸ μιὰ μοντέρνα ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ θρησκευτικότητα. Ὑποβάλλει μιὰ μυστικώτατη πίστη σ' ἕνα Θεό — σ' ἕνα θεὸ ὅπως τὸν φανταζέται ὁ ποιητής, — καὶ σ' ἕνα εὐτυχημένο μέλλον τῆς Γερμανίας. Καὶ βλέπουμε πῶς οἱ σημερινοὶ ἐβραῖοι δὲν εἶναι μόνο ἱκανοὶ νὰ φτιάχνουν ἀπὸ αἷμα χρυσάφι, ὅπως λέγαμε καὶ παραπάνω, παρὰ καὶ δυνατοὶ ποιητὲς καὶ ὁνειροπόλοι ἀγνοὶ πατριώτες. Ὅμως ὁ πατριωτισμὸς τοῦ Λισσάουερ δὲν εἶναι ὁ πατριωτισμὸς τοῦ Μπίσμαρκ βέβαια ἢ τοῦ Ζάν Ρισπέν. Κι ὁ Θεὸς του δὲν εἶναι ὁ τρομερὸς Θεὸς τῶν προγόνων του, ποὺ καταγινότανε μὲ τοὺς ἀνθρώπους — ἕναν ἕναν — καὶ ποὺ τιμωροῦσε σὰν ἀνθρώπος, καὶ οὔτε εἶναι ὁ πρῶτος Θεὸς ποὺ μοιράζει τὴν ἰσότητά καὶ τὴν δικαιοσύνη, σὰν ἀνθρώπος καὶ αὐτός. Ὁ θεὸς ποὺ ἐννεύει ὁ ποιητής μας, λέει :

«Ἀγαπῶ τὸ δάσος περισσότερο παρὰ τὸ δέντρο· περισσότερο ἀπὸ τὸ κῆμα ἀγαπῶ τὴ θάλασσα. Ἀγαπῶ τὸν ἀνθρώπο, ὅπου καὶ ἂν εἶναι, — σὴν πολυκοσμη πόλη, σὴν μοναχικὴ καλύβα ὅπου ὑψώνονται θουνά, ὅπου βουίξει τὸ κῆμα — περισσότερο ἀγαπῶ τὸ λόφον».

Καὶ λέει :

«Ἄλλους ρίχνω μὲς σὴν ταπεινὴ εὐχαρίστηση, καὶ σ' ἄλλους δίνω τὴν εὐλογία τῶν πόνων. Τὴν εὐτυχία μου τὴν μοιράζω χωρὶς καμιά Δικαιοσύνη».

Κι ἄλλου ὁ ποιητὴς στρέφεται πρὸς τὸ Θεὸ του καὶ λέει :

«Οἱ ἀνθρώποι φλυκροῦνε πολλὰ μὲς στοὺς αἰῶνες. Σὺ ὅμως δὲν τοὺς ἀκούς, Θεέ τῆς σιωπῆς... Ἐνεργεῖς, δὲ μιλεῖς. Δὲ μιλεῖς, εἶσαι».

Καὶ τελειώνοντας, μεταφράζουμε ἐδῶ, πρόχειρα καὶ πολὺ ἀδύνατα — γιατί οὔτε ἡ πλούσια καὶ πυκνὴ σὲ νοήματα γλώσσα τοῦ Λισσάουερ μπορεῖ νὰ μεταφραστεῖ εὐκόλα, μήτε ἡ μουσικὴ καὶ ρυθμικὴ ὁμορφία τῶν στίχων του εὐκόλα νὰποδοθεῖ — τὸν «Ψαλμὸ τῆς Δημιουργίας» :

«Σὺ, Θεέ, — αὐτὸν ποὺ ἐννοῶ ἐγώ, — δὲν εἶσαι κανένας Θεὸς τῆς διασύνης· Σὺ, Θεέ, εἶσαι ἕνας ἀργὸς Θεός, καὶ εὐλογεῖς τὴν ὑπομονετικὴ ἐργασία».

«Ἀνέσται εἶναι μπροστὰ σου οἱ γρήγοροι, οἱ ἐπιπόλοιοι, οἱ βιαστικοί. Ἐγὼ ποὺ φλογίζομαι μέσα σὸ λευκὸ φῶς τῆς θέας σου, — ἅς τρέχουν αὐτὰ καὶ ἅς διάζονται μὲς σὸ πέραςμα τοῦ καιροῦ, — τοὺς κοιτάζω ἀτάραχος καὶ μ' ἀπορία».

«Σὺ δὲν ἔφτιασες τὸν κόσμον γρήγορα γρήγορα,

σὰν κανένας μεροκαματιάρης· χιλιόχρονες μέρες καθήσες βυθισμένος σὲ σκέψη καὶ ἀγανατεύοντας ἀσάλευτος μπρὸς σου· τότε κουνήθηρες ἀργὰ καὶ βραδί, καὶ ἀρχίνησες νὰ χτίζεις, καὶ νὰ ταιριάζεις λιθάρι ἀπάνω σὲ λιθάρι, μέσα σὲ χιλιόχρονες μέρες».

«Ἀργή, ἀργή, εἶναι ἡ γένεση, ἀργὴ καὶ γεμάτη ὑπομονή· ἀργὰ ἀξάνει ἡ ρίζα, γιὰ νὰ μεγαλώσει καὶ νὰ γίνῃ κορφὴ· ἀργὰ ἀξάνουν τὰ θουνά, στρώση ἀπάνω σὲ στρώση· ἀργὰ ἀξάνουν οἱ λαοί, γενιὰ ἀπάνω σὲ γενιὰ· ἀργὰ ἀξάνουν τὰ ἔθνη, ἀργὰ τὰ δίκαια· ἀργὰ ἀξάνουν τῶν λαῶν τὰ τραγούδια καὶ οἱ θρύλοι».

Λυπόμαστε ἀληθινὰ ποὺ δὲν μπορούμε νὰ μεταδώσουμε περισσότερο τὴν ὀλότελα πνευματικὴ συγκίνηση ποὺ χαρίζῃ ἡ ποίηση τοῦ Ἐρνέστου Λισσάουερ σὲ κείνον ποὺ τὴ διαβάσει σὸ πρωτότυπο. Ὅμως αὐτό, κατὰ τὴν ἰδέα μας, εἶναι κατ'εὖ πολλὸ φυσικὸ γιὰ κάθε βιβλίον καὶ πυκνὸ λυρισμὸ τοῦ στοχασμοῦ, καὶ πρὸ πάντων ὅταν εἶναι νὰ τὸν μεταφέρει κανεὶς ἀπὸ τὴν τόσο πλούσια καὶ πυκνὴ σὴν ἔκφραση γερμανικὴ γλώσσα. Ὅπως ὅποτε φαίνεται πῶς ὁ ποιητὴς Λισσάουερ ἀποτελεῖ ἕνα ξεχωριστὸ φαινόμενο γιὰ τὴν ποίηση. Κάποιο δικό του ξεχωριστὸ κόσμον ἔχει καὶ θέλει νὰ ἐκφράσει· δὲν εἶναι ἀπὸ τὴ συνηθισμένη φιλοσοφικὴ ποίηση, ποὺ μυρίζει βιβλίον καὶ δὲν εἶναι παρὰ ἀναμάσθημα ἀπὸ παλιὰ καὶ καινούρια φιλοσοφία, καὶ ποὺ τίποτα καινούριο δὲ δίνει — μήτε σὴν ἰδέα, μήτε σὴν συγκίνηση. Γιὰ ὅσους ξέρουν γερμανικά, τυπώνουμε τοὺς παρακάτω καλότατους στίχους :

Du Gott, willst du Menschen zum Werke berufen,  
So ernstest du sie in Pressen und Kufen,

Dann schreien sie laut, sie wimmern, sie klagen,  
Du bist an der Kelter, sie müssen ertragen.

Zetreibst die Kerne, zerstössest die Schalen,  
So wird das Wesen aus ihnen gemahlen.

## ΘΥΜΗΣΗ

Ἡ θύμησή σου, ἀγάπη μου, γλύκα, κρυφὴ χαρὰ,  
Τῆς μοναξιᾶς μου ἀχώριστη καὶ ἀδέσποτη κυρά,  
Τραγούδι, χᾶδι ἀστείρευτο, στοῦ χωρισμοῦ τὰ θράδια,  
Μέσα σὸ νοῦ ἑλαφροπετᾶ, σὰ φῶς μὲς στὰνθοκλάδια.

Ἀπόψε ποὺ ἡ καρδούλα μου θλιμμένη λαχταρᾷ...  
Καὶ ταξιδεύτρα πνίγεται σὲ πέλματα νοερά,  
Ἡ θύμησή σου, ἀγάπη μου, φᾶρος σβεῖ τὰ σκοτάδια.  
Νείρομαι πύρινα, φωτιά τὰ περασμένα χᾶδια !

Χαμογελᾷ τοῦ Ἀπρίλη μας στὰ στήθεια μου ἡ στοργὴ  
Κι ἀνέψα ὄλα τριγύρω μου ὡς τὸ στερνὸ μὲς κλίμα  
— Χαμογελᾷ γλυκὰ, γλυκὰ τὸ μουσικὸ σου γράμμα! —

Τὸ πῶς μοὺ πνίγει ἡ ἀπόσταση τῆς Σμίξης τὴν αὐγὴ·  
Στῆς θύμησής τοῦ λάγγωμα, τὸ ὀλότερο μεθῆσι,  
Ἀκριβοστάλαχτη εὐτυχία πίνω ἀπ' τὴν ἴδια δρύση !

Βουρλά

ΦΙΛΗ ΒΑΤΙΑΟΥ

## ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. *Εσπ. Αλγ.* Είμαστε σύμφωνοι. Το «Μιά φωνή» δε μάς άρέσει, γιατί αυτή ή φωνή σου δείχνει έναν έξωτερικό κόσμο, δίχως καμιά έσωτερική συγκίνηση. Αυτό σέ ανόγκασε, θαρρούμε, και του λόγου σου να μὴν τὸ γράφεις σὲν ποίημα, ἀνκαι τὸ γεις γραμμένο σέ δεκαπεντασύλλαβο. Τὸ «ή Ζωή μου» ἀρκετὰ καλὸ. Δεχτό!—κ. *Σπ.* "Εξαρχ. Λάβαμε τὴν «Εὐτυχία».—κ. "Αγγ. Δ. Καρ. Λάβαμε τὴν «Πρώτη Ἀγάπη».—κ. *Πετρ. Μπαρ.* Γιατί όταν διάβασες «πὸς σὸ ἐρχόμενο φύλλο θὰ γράψει ὁ κ. Σ. κριτική γιὰ τὸν κ. Βουτ». συλλογίστηκες: «Χρόνια καιροὺς μαλώνανε, μόνου πού δὲ δαρθήκανε» μὰ ξαφνικὰ μαθαίνουμε ὅτι συμφιλωθήκανε;» Δὲν ξέρεις λοιπὸν πὸς οἱ πολιτισμένοι ἄνθρωποι μποροῦνε νὰ τσακῶνονται και νάγαπιούνται μαζί;—κ. *Σ. Μουσ.* Λάβαμε τοὺς στίχους σου ἔχουνε μερικὴ πού δὲ μὰς κάνουνε.—κ. *Ἀλεξ. Μαρ.* Σπανίως εἶδαμε τόσο νόστιμο γραφικὸ χαραχτήρα μὰ και τόσο δυσανάγνωστο. Δὲν προφτάσαμε νὰ τὸ διαβάσουμε Παρακαλοῦμε πὸ καθαρογραμμένα, κ' ἄς μὴν εἶναι τόσο ὁμορφα' γιατί διαβάζουμε τόσο πολλὰ πού εἶναι βάσανο νὰ βρῖσκουμε δυσκολία σὸ διάβασμα.—κ. *Τ. Φ.* Εἶπαμε κ' ἄλλη φορὰ πὸς στὴν ἐκλογὴ τῆς ὕλης μας μὰς ὀδηγεῖ ἡ ἀνάγκη του φύλλου μας. Τὸ πὸς εἶσαι νέος κ' ἄγνωστος ἀκόμα δὲν παίζει κανένα ρόλο. αὐτὸ καθεαυτὸ μπορεῖ βέβαια νὰ ἔχει ἡ ἡλικία κάποια σχέση μὲ τὴν ἀξία. ὄχι ὁμως μὲ τὴν κρίση μας. Αὐτὸ τὸ ἔχουμε ἀποδείξει πολλές φορές.—κ. *Α. Στέσσον* θὰ μὰς ἐπιτρέψεις νὰ σου δώσουμε μὴ συμβουλή: Νὰ μὴ γράφεις ἀγαπητὲ Α ἢ ἀγαπητὲ Β, ὅπου Α ἢ Β εἶναι τὸ παρανόμο, σ' ἔναν πούχει διπλὰ χρόνια ἀπὸ σένα, κιὰν ἀκόμα τὸν ἔχεις στενὸ φίλο' πολὺ περισσότερο όταν δὲν τὸν ἔχεις. Μπορεῖς ὁμως νὰ γράφεις: ἀγαπητὲ «Νουμά». Ἀκόμα πρέπει νὰ συλλογίζεται πολὺ κανένας όταν κἀνὴ νὰ γράφει: μὲ γελάσατε ἢ μὲ γελάτε. Ὅταν γράφουμε «θὰ δημοσιευτεῖ»—τὸ ἔξηγησαμε κ' ἄλλοτε—ἐννοοῦμε πὸς κρίνεται κατὰλληλο και θὰ δημοσιευτεῖ «ὅταν μὰς χρειαστεῖ». Δὲν ἀλαβαίνουμε καμιά ὑποχρέωση. Ὅμως ἀνκαι νέος, μὰς δι-

νεις ἔνα μάθημα πού γι' αὐτὸ σ' εὐχαριστοῦμε: σὸ ἐξ ἡς δὲ θὰ λέμε πιά «θὰ δημοσιευτεῖ» παρὰ «δεχτό».—κ. *Ορ. Σεν.* Ἀφοῦ εἶσαι ἀρχάριος, θὰ γράφεις και καλύτερα.—κ. *Βαγ. Δ. Φαν.* Ναι πραγματικά, αὐτὸς ὁ ὀρισμὸς πὸς «τὸ διήγημα εἶναι ἔνα εἶδος σονέτο στὸν πεῖδ λόγο», εἶναι κάπως περιέργος. Καλύτερα θὰ ἔλεγε κανεὶς ἴσως πὸς εἶναι μὴ πεῖδ μπαλλάδα. Ὅμως τὸ βάθος εἶναι σωστό: θέλει νὰ εἰπεῖ πὸς εἶναι ἀπὸ τὰ πεζογραφήματα ἔκείνου πού ἔχει, ἢ πού πρότει νάχει, τὴν πὸ ἀύστηρη ἀρχιτεκτονικὴ μορφή. Ὡστόσο αὐτὸ μὴ σέ σενοχορεῖ, γιατί τὸ κάτω κάτω διήγημα εἶναι ὅ,τι κανεὶς διηγῆται: φτάνει νὰ διηγῆται κανεὶς ὁμορφα. και μὲ τρόπο πού νὰ μὰς ἰδεῖ: νὰ, αὐτὴ εἶναι ἡ ζωὴ; Τὸ «Ἐνας ἄνθρωπος» δὲ μὰς ἀρέσει πολὺ γιατί δὲ φαίνεται κανένας ἔσωτερικὸς ἀγῶνας ἢ ἔξωτερικὸς λόγος πού κάνει τὸν ἄνθρωπὸ σου νὰ μὴ χορέψει, και νὰ ξαναπαρεῖ πίσου τὸ μονοπάτι: οὔτε μὰς δίνει καν μὴ νύξη γιὰ νὰ τὸ φανταστοῦμε.—κ. *Νιμ.* Δὲ γράφεις ἄσχημα' ὁμως ἔπρεπε νὰ μὰς ζωγραφίσεις περισσότερο τὴν τρελή. ἔτσι πού νὰ βγαίνει, ὅπως λέμε και παραπάνου ὄλο τὸ ἄνθρωπινὸ δρᾶμα. Ἡ νὰ ἐπιμένεις κἂν στὸν κῆρ Θανάση, ὅστε νὰ βγαίνει κάποια στοικὴ ἀταραξία ἢ ὁμαρκαγιαμικὴ μοιρολατρεία συνοδεμένη μὲ τὸ γουργουρητὸ του ναργιλέ.

## ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

REVUE CRITIQUE. (10 Σεπτ.) *Ζὰν Ρεβαίν*: Ὁ πόλεμος κ' ἡ φίλια.—*Ἄνρι Μπεντού*, *Ἄντρέ Μ. ντε Πονσεβίλ*: Ἀνάμνησες ἀπὸ τὸν πόλεμο και *Ευμὸντ Μπαύλε*: ἀπὸ τὸ μακεδονικὸ μέτωπο.—*Μαρίς ντε Πιλεσσέ*: Πούημα—κτλ.

MERCURE DE FRANCE. (15 Σεπτ.) *Μαρισὲ Κουλόν*: Ἡ Φαντασία τῆς Ρασέλντ.—*Ἀδύλφου Ντελμέρ*: Ἀναγέννηση.—*Δ. Ὀρλιάκ*: Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴ «Μυστικὴ ἄνοιξη»—κτλ.

## ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

## ΟΡΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

## ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Ἐν ὄψει . . . . .	πρὸς 3 <sup>0</sup> / <sub>100</sub>
Μὲ δεκαήμερον προειδοποίησιν . . . . .	» 3 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> <sup>0</sup> / <sub>100</sub>
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 1 ἔτους . . . . .	» 4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> <sup>0</sup> / <sub>100</sub>
» » 2 ἐτῶν . . . . .	» 5 <sup>0</sup> / <sub>100</sub>
» » 4 ἐτῶν . . . . .	» 5 <sup>1</sup> / <sub>4</sub> <sup>0</sup> / <sub>100</sub>

## ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Μέχρι δραχμᾶς 5.000 . . . . . 4 <sup>0</sup>/<sub>100</sub>

## ΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ ΕΠΙ:

Λονδίνου ἐν ὄψει . . . . .	πρὸς 5 <sup>0</sup> / <sub>100</sub>
» ἐπὶ προθεσμίᾳ ἑξ μηνῶν . . . . .	» 5 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> <sup>0</sup> / <sub>100</sub>
Παρισίων ἐν ὄψει . . . . .	» 3 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> <sup>0</sup> / <sub>100</sub>
» ἐπὶ προθεσμίᾳ ἑξ μηνῶν . . . . .	» 4 <sup>0</sup> / <sub>100</sub>
Ν. Ὑόρκης ἐν ὄψει . . . . .	» 3 <sup>0</sup> / <sub>100</sub>
» ἐπὶ προθεσμίᾳ ἑξ μηνῶν . . . . .	» 3 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> <sup>0</sup> / <sub>100</sub>
Ἰταλίας ἐν ὄψει . . . . .	» 2 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> <sup>0</sup> / <sub>100</sub>
Βερολίνου . . . . .	» 1 <sup>0</sup> / <sub>100</sub>